

OOSTVLAAMSCH E ZANTENMEDEDEELINGEN VAN DEN BOND DER OOSTVLAAMSCH E
FOLKLORISTEN

Maatschappij zonder winstbejag

Secretariaat van den Bond :
L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent.Alle stortingen te doen op postrekening :
969.46, Bond Oostvl. Folkloristen,
Gent.Redactie van Oostvl. Zanten :
F. VAN ES,
Groendreef, 114, Lokeren.

J. VERMEULEN & J. BOES.

August Hendrikkx
Vlaams Toneelschrijver herdacht.

INLEIDING

Het mocht wel verwondering baren, dat niet een of ander letterkundige kring of toneelmaatschappij het initiatief nam in 1946 om de honderdste verjaring van de geboorte van August Hendrikkx te vieren.

De omstandigheden hebben belet dat de « Bond der Oostvlaamsche Folkloristen » te bepaalden tijde die herdenking op zijn programma bracht. Evenwel was het gene vergetelheid; in 1947, 4 Mei, werd in 't Museum van de Folklore, Steenstraat, ene voordracht gewijd aan die vruchtbare toneelschrijver door Mr. Frans De Coster, erehoofdschoolopziener van Gent.

Daar de Folkloristen die taak op zich hadden genomen, werd dan ook vooral nadruk gelegd op de betekenis van Aug. Hendrikkx in de Gentsche folklore.

Eén zijner dochters, Mevr. Lammens-Hendrikkx, en haar echtgenoot vereerden de bijeenkomst met hun tegenwoordigheid, en deelden toen mede dat de familie bereid was het geschilderd portret van Aug. Hendrikkx, dat in haar bezit was, aan het gemeentebestuur aan te bieden, om het eventueel in 't foyer van de Nederlandse schouwburg te plaatsen.

Bondige Levensschets.

« In het jaar achttienhonderd zes en veertig, de eerste April is geboren : **Augustus, Livinus Hendrixx**, wettige zoon van Romanus en van Antonia Van Laere » zo luidt het uittreksel uit het bevolkingsregister van de stad Gent.

Wij zullen die volbloed Gentenaar volgen in de loop van zijn leven.

Daar hij zelf vele jeugdherinneringen schreef, kunnen enkele uittreksels daarvan zijn eerste levensjaren belichten en tevens een kijk geven op vroeger toestanden, die nu verdwenen zijn. (Zie verder die aanhalingen). Uit die citaten leren wij o. a. dat de vader van August Hendrixx zijn bakkerswinkel had op de Slijpstraat (nu Sleepstraat), rechtover de kerk van H. Kerst.

Het gezin Hendrixx was rijker aan kinderen dan aan renten en voor onze Gust moest al spoedig gedacht worden aan werken; toch verliet hij maar op veertienjarige leeftijd de school.

Hij ging 't boetseren aanleren bij een gekende beeldhouwer, Ant. Van Eenaeme, en later bij de vader van de te vroeg overleden kunstenaar Domien Vanden Bossche.

Dan reeds ontwaakte in hem geestdrift voor de kunst; hij volgt de lessen van de declamatieklas aan het Gentsch Muziekconservatorium en behaalt er een 2e prijs; ook deze van de Academie van Schone Kunsten, waar zijn vlijt met verscheidene eremetalen wordt bekroond.

Maar hij wil zijn vlerken, zijn kunstenaarsvlerken, wijder uitslaan en trekt naar Parijs, vervolgens naar Londen, waar hij één jaar verblijft, om, na een paar jaren ronddolen in N. Amerika, weer in zijn vaderstad aan te landen. Dan eindigt zijn zwerwersleven.

Als lid van **Zetternamskring** vindt hij gelegenheid zijn letterkundige arbeid aan te vangen; zijn talrijke volksliederen : De Prondelmarkt. — Die niet horen wil. moet voelen. — De Varkenspoten. — De Laatste Troost. — Elk heeft toch wel van een dier. — Lieven Bauwens. — Vóór en na het huwelijk. — Alles is comédie, en vele andere en het wel bekende « Mijn schûun Charlotje » bezorgen hem een verdiende bijval. Zij wijzen er op dat Hendrixx gemakkelijk omspringt met het rijm (Mijn schûun Charlotje — op een rozenlaar een **botje** — twee noenkrakers in een **kotje** — ben ik uw **zotje** — een schijfken op een **potje** — op een rozelaar een **botje** — een sleutel op een **slotje**.)

Enkele schetsen en novelletjes geven onmiskenbaar blijk van zijn talent als fijn opmerker en spiritueel verteller, wiens fantasie aangenaam verrast. Wij delen verder ter illustratie twee berijmde kluchtige vertelsels mee. (bl. 124 en 127).

Hij gaat ook zijn proef doen in de dramatische letterkunde.

Einde November 1878 gaf Hendrixx in **Zetternamskring** lezing van zijn eerste toneelwerk, **Kosterliefde**, blijspel in 1 bedrijf, dat bij de opvoering buitengewone bijval beleefde en de naam van de schrijver op de lippen bracht van al degenen, die een van de talrijke voorstellingen van die luimige éenakter bijwoonden.

Daarna kwam **De Bedreigde Schat**, operette. En in samenwerking met Nestor De Tière, een ander toekomstig Vlaams tooneelschrijver van naam, werd **Roosje van den Veldwachter**, drama in 3 bedrijven, geboren. Van verschillend temperament en met eene reeds vast getekende persoonlijkheid gingen zij elk hun eigen weg na deze samenwerking.

Dit drama heeft natuurlijk al de gebreken van de tijd; maar 't doel was bereikt als men de toeschouwers « tranen met tuiten » kon doen wenen, terwijl de tremelo's in 't orkest 't overgevoelig en declamerend spel ondersteunden.

Ook op de planken gaat hij zich wagen en is met Pieter De Cort eerste jonge rol bij de Fonteinisten. Zijn portret laat wel vermoeden dat hij, als jongeling, een « snelle fezant » was, die zich in de minnaarstypen kon doen gelden.

Zijn knappe pen, zijn opborrelend humor maakten hem tot een kostbaar medewerker van de Almanak van Snoeck.

En daar volgt nu, van jaar tot jaar, een rijke, vruchtbare oogst van toneel- en blijspelen. (Zie verder de lijst zijner werken).

In die lange reeks zijn vele successtukken te boeken; verscheidene werden tot 't genot der staatspremiën toegelaten of in prijskampen bekroond.

In « **De Schoonmoeder** », dramatisch toneelspel in drie bedrijven, neemt Hendrixx met veel gevoel de verdediging op zich van de schoonmoeders, evenals Henri Van Daele in « **Een Schoonmoeder uit de dûst** ». Hij doet dus niet als de meeste Franse schrijvers die niets dan spot en verachting betuigen voor « **les belles mères** ».

't Gaat niet op in een bondige levensschets al de stukken van Hendrixx in 't bijzonder te behandelen.

Omstreeks 1880 heeft Hendrixx Gent verlaten voor Brussel, hij werkt er aan 't boetseren van wassen beelden voor het Panopticum Castau, museum, dat op het Muntplein stond. Met 't gebouw van de Munt zelve en andere huizen is ook dit museum verdwenen om toe te laten het monumentaal Postkantoor op te richten langs de overzijde van de Muntschouwburg, wat ontegensprekelijk een verfraaiing van de hoofdstad uitmaakt.

Hij vervult enige kleine rollen in het Nationaal Toneel en doet er ook dienst als opgever (souffleur). In 1887 is hij regisseur in de Vlaamse Schouwburg van de hoofdstad.

Terloops weze hier aangehaald dat zijn broeder Edmond Hendrixx aldaar bestuurder is geweest van de Vlaamse Schouwburg en dat diens zoon, Arthur, van 1905 tot 1911, Honoré Wannyn te Gent heeft opgevolgd.

Hetgeen Aug. Hendrixx, méér dan al zijn andere toneelwerken, befaamdheid bracht, was het scheppen van zijn grote Gentse blijspelen: De Familie Klepkens, Triconie en Cie, Aangebrande Hutsepot, Prima Donna. Dit laatste genoot de eer in Holland gespeeld en vertaald te worden in 't Frans en in 't Engels; in 't Waals werd het, vertaald door Vierset, onder 't bestuur van Rasquin te Luik, een kasstuk; één ganse winter kwam het er vóór 't voetlicht.

Zijn overgedrukt portret dagtekent van 1891, wellicht gemaakt bij gelegenheid van de bijval van Prima Donna, in dit jaar verschenen. Men zag hem steeds met de zwarte lavallière, zoals de artisten dan veelal droegen.

Hendrixx, die dus een twintigtal jaren, in Brussel verbleef, was werkzaam in 't Ministerie van Binnenlandse zaken in 't bureau van vertaling bij Th. Coopman.

Op 1 Juni 1911 ging hij met rust. Zijn vrouw was hem in April van 't zelfde jaar ontvallen; zulks was een harde slag, die de opgewekte, levenslustige man moedeloos neerdrukte.

Hij stapte nog eens in 't huwelijksbootje, maar hij ging aan 't kwijnen; inwendige ziekte deed hem lijden tot hij zich te bed moest leggen en na acht dagen — op 4 Juni 1918 — stierf aan buikvliesontsteking.

Hendrixx als Gezelschapsmens.

Wat opvalt, als men enige gedrukte toneelstukken van Hendrixx inziet, is, dat er menigmaal een verschillend adres op voor-

komt, Gust zal ongetwijfeld van zich zelf getuigd hebben; dat hij « in een verhuiswagen woonde ».

Vaak kwam hij te Gent op bezoek en voor zijn vrienden was de aanwezigheid van die geestige man een extra.

— Op de algemene repetitie van een zijner stukken kwam hij, bij gelegenheid, kostbare wenken geven.

— Was hij in de maand Juli in zijn vaderstad tijdens de Gentse kermis, dan zou hij nooit nagelaten hebben naar de Oude Beestenmarkt te trekken om zich te vermeien in de dansoefeningen en pantomines van « De Lichte Gentenaars », waar « Pier den Beulinck » en zijn schaar mannen en vrouwen de talrijke toeschouwers verlustigden.

— Waar hij nooit zou verzuimd hebben « binnen te stuiken », was op 't Steendam bij zijn verkleefde vriend Eedje De Vynck, de spekkenbakker.

« Als Gust in 't werkhuis kwam, — 't was dàar dat hij de baas vond, — lagen de riemen af ». Men luisterde gretig en met open mond naar de moppen, die hij tapte, want « hij kon er weg mee ».

— Scheen de zon in volle pracht, was het zo echt zomer, dan vond Hendrikkx dat het een weer was, « om zich door zijn huismeester te laten op straat zetten ».

— Gust vertelde ook van die Gentenaar, die zich te Parijs bevond tijdens een revolutie, zoals er meer dan eens zijn losgebrosen in de Franse hoofdstad.

Hij was op de monumentale Place Vendôme, waar zich de grote zuil bevindt, door Napoleon opgericht, ter ere van de « Grande Armée » begin der 19e eeuw, met het brons der buitgemaakte kanonnen, en waar bovenop zijn standbeeld als Romeins Keizer prijkt.

De opstandelingen waren bezig de 44 meter hoge Colonne Vendôme te ondermijnen en als ze op 't punt was naar beneden te komen, riep de Gentenaar vol schrik :

« Godomme, de kolomme Vendôme vald' omme » !

— Van honden vooral kon Gust zo smakelijk vertellen; 't was 'n onuitputtelijke bron. Steeds was de mimiek er bij, en als het ging over het been, « waar er nog wat aan was » dat in de bek van de viervoeter stak, dan verbeeldde hij zulks door de dikke wijsvinger tussen de tanden te brengen en zijn gezicht met de zware wenkbrauwen een grijnzende uitdrukking te geven.

August Hendrikx was waarlijk een aangename kerel in gezelschap.

De Vier Grote Blijspelen.

Laat ons terugkeren tot de vier grote Gentse blijspelen, waarin hij zo levendig en pittig de zeden van de tijd heeft geschetst, wat hem een vooraanstaande plaats heeft bezorgd voor het trouw afbeelden van de folklore van zijn geboortestad.

« Prima Donna » doet ons de lotgevallen kennen van een gezin, — een Gents gezin, natuurlijk — waar de dochter, « die een diamant in haar keel heeft », door de ouders en vooral door de hovaardige moeder naar de roem wordt gedreven.

Bedriegers zijn in 't spel, die de ouderlijke hoogmoed komen strelen en uitbuiten.

Gelukkig wordt bijtijds alles in 't reine getrokken en « Einde goed, alles goed ».

In 't stuk is Nonkel Pier, de broeder van de vrouw, degene, die sceptisch staat tegenover dat opgeschroefd zotjesspel en zijn mening zegt « klinkt het niet, zo botst het ».

Voor de vrouwen is hij hoegenaamd niet mals en aan de ongelukkige, verstoten minnaar, te arm om op een schitterende Prima Donna te mogen hopen, laat hij eens « wekkeren » wat de Eva's dochters volgens hem waard zijn. Aldus tracht hij de treurende jongeling op te beuren. (Zie verder een uittreksel van dit blijspel, bl. 126).

De Gentse kleermakersfamilie Klepkens wil haar geluk gaan beproeven naar het grote Parijs, de voor haar aanlokkelijke, doch onbekende wereldstad. Zij lijdt er zo jammerlijk schipbreuk, ingekwartierd op een ellendig, vernepen zolderkamerken, waar men, als 't regent, de paraplu over zich moet houden in 't bed.

De aankomst aldaar is van een hoge komiek. Weldra gaat het wel wat beter, maar werkgebrek, ingetreden na het sluiten der wereldtentoonstelling, doet weer de honger aan de deur kloppen. Vader Klepkens begeeft zich aan de drank uit wanhoop; een kindje is gestorven; de toestand is verschrikkelijk.

Als de nood het grootst is, dan is de redding nabij, zegt men.

Op 't laatst — en dat is een « trouvaille » van de schrijver — komt er een gelukkig toeval : een groot lot ! Genummerde in-

gangsbiljetten voor de tentoonstelling tellen mee voor de trekking van een tombola, en.... de familie Klepkens heeft zo'n biljet.

Maar... 't biljet is zoek.

Om het terug te vinden wordt alles in koortsige haast dooreen en overhoop gegooid. Waar is 't biljet? In 't brein van de half dronken vader Klepkens gaat een licht op: 't biljet komt te voorschijn uit de hoge hoed van de suffe kleermaker. Bij gebrek aan plaats waren in de hoed kolen gegoten.

Einde goed, alles goed.

Triconie, de voddenkoopman, die het al te hoog in de bovenkamer heeft en uit gloriezucht aan zijn naam « Cie » koppelt, tracht door vrijgevigheid populair te worden en stelt zich zelfs op rang in een gemeenteverkiezing. Een buis van belang; smartelijke ontgoocheling!

Maar de les zal vruchten dragen. Men leert immer door schanden en schande.

Hier weer staan we voor een brok Gents volksleven, waar het bekende koor « O Pepita », vroeger zo vaak door de koormatenschappen gezongen, zo gepast de lokale kleur komt verlevendigen.

Al die blijspelen zijn doorspekt met rake uitdrukkingen, onbetaalbare, sappige Gentse zinnen, kluchtige toestanden en flink getekende typen, waarop de hand en de geest van de beeldhouwer de stempel drukken.

Over « Aangebrande Hutspot ».

Voor 't laatst, « pour la bonne bouche » wordt de « Aangebrande Hutspot » overgehouden, maar 't is geen aangebrande kost, want ondanks de talloze opvoeringen, bleef het blijspel evenzeer gesmaakt.

De eerste maal dat het te Gent voor het voetlicht kwam, was het een gebeurtenis van belang, een ware triomf.

Het stuk was in handen van een schaar geliefde en geschoolde artisten: Lafayette De Neef, Caekenberg, W. Maes, Mevr. De Somme, Marg. Fauconnier (Mevr. Roels). Maar wie vooral de kroon spande, was Ernest Van Havermaete, de kommissionaris. Zijn rol was een echte creatie, een uitbeelding zó natuurgetrouw, dat ze waarlijk de eersterang-acteur, uitblinkend in tal van drama's en treurspelen, in de schaduw stelde.

Ernest Van Havermaete was letterlijk in zijn type opgegaan, er mee vergroeid, zodanig, als hij nadien als komiek moest optreden, dat men er altijd de kommissionair zag in doorschemeren.

Het blijkt wel dat de hoofdgedachte van « Aangebrande Hutspot » langen tijd Hendrixx heeft bezig gehouden, alvorens ze tot rijpheid kwam om te worden verwerkt.

Hij schreef verscheidene alleenspraken, die hij zelf voor 't voetlicht bracht.

Aldus was er eene « Faust en Margriet », die hij voordroeg aan een tafel gezeten, in de hand een pijp, die hij herhaalde malen ging aansteken, maar, onder 't praten, zijn fosfoorstekje, dat hij streek aan de kegelvormige, geribde steenen pot telkens liet uitdoven.

Hij vertelde van zijn Mietje, met wie hij van op 't kiekenskot « Faust » van Gounod beluisterde in de Franse Komodie. (Zo was algemeen de vroegere benaming en de straat, waar de schouwburg staat, heette ook Comediestraat).

Hij maakte de vergelijking, op de hem eigen leuke manier, van het werk van zijn meisje, dat met haar schamele kleren « in 't vlas stond », met hetgeen Margriet, prachtig uitgedost, aan haar spinnewiel verrichtte en waarbij dan de flierefluiter Faust verscheen.

Welnu die Margriet en die Faust lieten Hendrixx niet meer los en 't gaf aanschijn aan de « Aangebrande Hutspot », spelend in een van de Gentse poortjes.

Kan zulks wel echt zijn ? Ziehier voor wat de personages betreft :

Mietje De Spierink staat tegenover Marguerite; Jelle Safraan, tegenover Faust; Stoffel Moes, kommissionaris, tegenover Méphistopheles (zelfs met enige gelijkenis in de naam); Tante Wantje, de duègne Dame Marthe; Mr. Azor De Cupère, die achter Mietje loopt, Siebel; Kobe Knops, Mietjes broer, Valentin, Marguerite's broer, en, als toespijs, Jantje, de kwajongen.

En de handelingen ?

De kommissionaris Stoffel is de man, de Deus ex machina, die alles doet draaien en Jelle beheerst, gelijk Méphisto Faust in zijn macht heeft.

Valentin, de soldaat, trekt naar de oorlog; Kobe, als gendarm, wordt naar 't Walenland gestuurd, waar een bloedige werkstaking is uitgebroken en waar hij één zijner armen

verliest. Valentin brengt het er wel heelhuids van af, maar wordt bij zijn terugkomst in tweegevecht gedood.

Tijdens de afwezigheid van de twee broeders gebeurt er iets ergs. Faust klimt door 't venster van Marguerite's huis, Jelle doet het na door dat van Mietje De Spierinck met het natuurlijk gevolg dat voor de twee jonge dochters... de hutspot is aangebrand.

Maar Hendrikkx schreef een blijspel, een top en top Gents stuk en 't mocht niet zo tragisch eindigen; 't bezorgt ons ook meer dan één pint goed bloed.

Die Gentse hutspot gaat niet zonder tegenspoed. Kobe is erg verbolgen, Jelle schijnt te wankelen om zijn... misdaad bij Mietje goed te maken, want zijn geldelijke toestand komt niet in orde. Nochtans de luimige noot is steeds volgehouden. De bruiloftstafel met het ondeugend Jantje, zo goed besteld van ballekens ... in zijn soep, het aanbrengen van de geboortegeschenken, zijn weer van 't beste, dat Hendrikkx ten tonele bracht.

De tante van Jelle, tante Belloo, een ziekelijke sloor, in 't klooster van Lovendegem verpleegd, sterft te gepasten tijde en laat haar neef 5000 frank na, 5000 goudfranken, een schat. De tijding wordt, hoe macaber het ook zij, op vreugdekreten onthaald: « Z'es dûud ! z'es dûud ! ». En Kobe, als een gendarm te paard op de eer zijner zuster, sluit nu vrede met Jelle Safraan.

Het stuk werd oorspronkelijk geschreven in vier bedrijven. Hendrikkx heeft er een nieuw tweede bedrijf ingeschoven, weer een brok folklore; 't is dat van Strijkstersmesdag, — Mietje is immers strijkster — hetwelk speelt in de guinguette en danszaal « De Hert » aan de Kortrijkse poort, thans verdwenen om plaats te maken voor de Van Monckhovenstraat en Elisabethlaan bij het urbaniseren van de wijk.

Het inschuiven van dit nieuwe tweede bedrijf mag een ware « tour de force » heten; men merkt niet eens de lassing, zoo vaardig is deze akt aangebracht.

Heeft Hendrikkx met de danspartij van de strijksters een « pendant » willen scheppen van de Walpurgisnacht? 't Is best mogelijk.

't Is ook in dit bedrijf dat Stoffel Moes les geeft aan Jelle in liefdeverklaring: « Ge legt uw ene arm rond heur taildeken, ge geeft heur 'n totje op heur ûure en daarbij een kriebelingske in de muis van heur hand »...

« Aangebrande Hutspot », geïnspireerd door de « Faust » van Gounod, niet die van Goethe, is nochtans geen parodie ervan; 't is eigen werk, zodanig, als de aandacht er niet wordt op gevestigd, de oorsprong niet eens zou te bespeuren zijn.

De oude Gentenaars zien er de vroeger poortjesmensen met al het typisch alledaags gedoe voor hun geest heropleven.

Destijds verscheen in het « Journal de Gand » daags vóór de eerste opvoering van « Triconie en Cie » te Gent van de hand van Prover (deknaam van Prosper Verbaere, Gentenaar, en persoonlijk vriend van Hendrikx) een loffelijk artikel over het werk van deze Vlaamse toneelschrijver.

Uit bedoeld artikel wordt een en ander vertaald. « 't Is een schat van degelijke opmerking, juistheid van geest, zonder enige overdrijving; welke rondborstigheit, welke waarheid alom, 't is de rechtstreekse voorstelling, als een levendig instantané, van 's mensen bestaan, onbewimpeld, onomwonden, doch zonder gemeenheid. Hij heeft van zijn personages de ziel doorgrond, warm en naïef, in hun eenvoudige oorspronkelijkheit; 't zijn geen geparfumeerde heertjes, noch met linten getooide herders die een opgeschroefde liefdetaal praten; 't zijn krachtige, levendige typen met hun ruwe, vrijmoedige spraak, die weerklink geeft aan hun karakter en zich aanpast aan 't milieu.

Vrijpostig hekelend, schetst hij op natuurlijke wijze de verkeerheden en ondeugden van de werkerstand en kleine burgerij; zijn komische noot, verrassend door innigheid, is vol luimigheid en zijne kunst, zonder verwaandheit, getuigt van een grote behendigheid.

« Lokaal toneel » heeft men beweerd. — Dwaling; menselijk en universeel is het, want in zijn oorspronkelijke vorm en in vertalingen hadden Hendrikx' stukken evenveel bijval in Holland, in Wallonië, in Engeland en over de Oceaan als in onze Vlaamse gewesten.

Men heeft gezegd: Het toneel moet een trouw beeld zijn van 't leven of juist een brok leven op de planken gebracht. — Het toneelwerk van Hendrikx is levend toneel. »

Het herdenken van August Hendrikx als knap toneelschrijver en aangenaam gezelschapsmens mocht wel een plaas vinden in de betrachtingen der Folkloristen. Later kan Hendrikx geraad-

pleegd worden waar het gaat om de zeden en gebruiken van het kleine volk der Arteveldestad.

Dat is zijn glorie als Gentenaar.

Dit alles te kunnen in herinnering brengen van een talentvol toneelschrijver, een uitstekend man en vriend, was voor steller dezes een dankbare, lonende taak.

Fr. DE COSTER.

*
**

NAWOORD.

Op den laatsten dag der Gentsche Feesten van het jaar 1947, op Zondag 27 Juli, greep dan in den Koninklijke Nederlandsche Schouwburg een korte maar treffende herdenkingsplechtigheid plaats van Aug. Hendrixx. Ze bestond uit een toespraak van Schepen J. Vermeulen, de overhandiging door de familie van het portret van den schrijver aan het Gentsch Stadsbestuur en de opvoering van den eenakter « Per Express » door de tooneelvereniging « De Melomanen ».

Wij laten hier enkele uittreksels volgen uit de gelegenheidsrede van Schepen Vermeulen. Hij zeide o. m. :

« Gewonnen en geboren in de parochie van Selis Kest in de oude volksrijke buurt, waar, langs het nog niet gedempte Meerhem, in en rond het Sint-Jacobshospitaal zoovele echte Gentenaars van den waren onvervalschten stempel woonden, groeide de kleine August op tot een fikschen levenslustigen knaap die, al groeiend en grooter wordend, in familie eerst, in de gemeenschap van school en gebuurte daarna, het Gentsche leventje uit die tijden medemaakte en tot gedegen, volwaardigen achttienkaraatschen Gentenaar zich ontwikkelde. Het Gentenaar zijn zat hem in merg en bloed, in hart en nieren. Dit zou later meer en meer blijken, wanneer hij, tot mannenleeftijd gekomen, zich zou ontpoppen tot een rasechten Gentschen toneelschrijver, die zich vooral verdienstelijk zou maken door het leven van den Gentschen volksmensch en kleinen burger op de planken te brengen. Het zou daarom niet passend zijn geweest moest de honderdste verjaardag van zijn geboorte te Gent, waar hij zijn

leven lang, ook al verbleef hij elders, zijn inspiratie heeft gezocht en gevonden, ongemerkt ware voorbijgegaan. »

Na in 't kort zijn leven te hebben geschetst, haalde hij het oordeel aan van Lode Monteyne en Hendrik Coopman, waar zij vaststelden dat hij op tooneelgebied baanbrekend werk had verricht « hoe hij wist af te breken met den romantischen sleur en slenter die vóór hem, schering en inslag was in onze tooneelschrijverij... Met A. Hendriks wordt de burgerlijke zedencomédie eindelijk gevestigd op den vasten bodem der werkelijkheid, door eigen observatie veroverd. Zoo kreeg het tooneelspel nu een echt, nationaal karakter... want het werk van A. Hendriks is door en door Vlaamsch, **bepaaldelijk Gentsch.** »

« August Hendriks, zoo ging verder de spreker dan voort, had immers met de fijne ironie die hem eigen was, onze werklieden en onze neringdoeners in hun dagelijksche wandel bekeken en waargenomen. Hij heeft ze scherp genoteerd in de kleine omstandigheden van elken dag, hij had de Gentenaars gezien met hun eigenschappen, hun gulhartigheid, hun vrijen vranken zeg, hun spotgeest, hij had ze gezien ook met hun kleine ambities, hun opgang en hun teleurstellingen, en met grootmoedig hart zoowel hun tekortkomingen als hun tegenslagen begrepen. Zooals ze waren had hij ze op het tooneel gebracht. Aan dien, laat ons zeggen gezelligen, evenwichtigen pionier in de Vlaamsche tooneelschrijverij gaat vandaag onze oprechte hulde en onze dank.

Onze dank vooral ook als Gentenaar, omdat hij in den beiaard van de Vlaamsche dramatische kunst de Gentsche klok heeft laten meeklingelen, met een klank zoo zuiver en oprecht dat niemand er zich aan vergissen kan. Met een paraphrase op een gekend woord mocht hij zeggen : « Ik ben Gentenaar. Ik kan niet anders ! »

Hendriks nam het leven liefst waar langs zijn zonnigen kant, en al is de horizon beperkt, waarvóór hij zijn personages laat optreden, toch valt in die kleine ruimte nog altijd de lichtsprankel, die met zijn klaarte de gewoonste dingen komt opvroolijken en er het zonnetje laat schijnen. Levensoptimisme in een woord, was de grondtrek van zijn wezen. »

Na de voornaamste blijspelen van den auteur even te hebben vermeld en de Melomanen op voorhand te hebben bedankt, eindigde spreker met volgende woorden :

AUGUST HENDRIKX,
OP LATEREN LEEFTIJD.

« Het gesproken woord zoowel van rede als van tooneelspelers vervloeit en verdwijnt. Nu is er echter meer. Ter blijvende gedachtenis aan deze herdenkingsplechtigheid heeft de familie van wijlen A. Hendrikkx, hebben namelijk zijne twee dochters, Mevrouw de Wed. Bertha Trion-Hendrikkx, en Mevrouw Emma Lammens-Hendrikkx, die deze plechtigheid met hunne aanwezigheid opluisteren, aan de stad het portret willen schenken van hun vader, werk van kunstschilder Ludwig. We danken hen ter zeerste om hunne edelmoedige geste, die zoowel van piëteit tegenover hun vader als tegenover zijn geboortestad getuigt. »

Hierop werd het doek, dat op het tooneel was opgesteld, onthuld, en de belofte uitgesproken dat het bestendig in één der zalen van de Kon. Nederlandsche Schouwburg zou worden opgehangen.

Met een suksesvolle opvoering van « Per Express », door de Melomanen, werd de plechtigheid afgesloten.

Vermelden we ook nog dat, sedert de voordracht werd gehouden over Aug. Hendrikkx, de tooneelschrijver weer in herinnering was gekomen en in de Minard-Schouwburg op 31 Mei 1947 « De Familie Klepkens » en later ook « Aangebrande Hutspot » opgevoerd werden.

Niet steeds is men de tekst getrouw gebleven, wat jammer is, want men heeft aldus Hendrikkx niet « verbeterd ».

*
**

LIJST DER TONEELWERKEN VAN AUGUST HENDRIKKX.

1878. **Kosterliefde**, blijspel, 1 bedr., **De Bedreigde Schat**, operette en daarna **Roosje van den Veldwachter**, drama, 3 bedr. (met Nestor De Tière).
- 1879-80. **Het Verloren Minnebriefje en Cupido op Krukken**, blijspelen, 1 bedr.
1881. **Per Express**, blijspel, 1 bedr. (In 't Engels vertaald).
1888. **Oom Felix**, toneelspel, 3 bedr. (bekroond in prijskamp van het Nationaal Toneel van Brussel.)

1884. **De Verboden Vrucht**, blijspel, 3 bedr. (bekroond in prijskamp van « De Jonge Toneelliefhebbers » te Brussel.)
1885. **De Fourier**, blijspel, 1 bedr. (bekroond).
1886. **T. K. en P. K.**, blijspel, 1 bedr. (in 't Engels vertaald).
De Schoonmoeder, toneelspel, 3 bedr.
1886. **Achter 't Slot**, blijspel, 1 bedr., waarin Cam. Verhé het libretto voor een operette vond, in 't Nederlands overgezet door Arie Vanden Heuvel, muziek van Oscar Roels.
1887. **De Boezemvrienden**, blijspel, 1 bedr.
1890. **De Bloedverwanten**, zedencomédie, 3 bedr
Haat en Liefde, drama, 3 bedr. (bekroond in prijskamp van De Noordstar, Brussel.)
Nr. 7 $\frac{1}{4}$, blijspel, 1 bedr.
1891. **Prima Donna**, blijspel, 3 bedr., beschouwd als zijn meesterwerk.
1892. **Aangebrande Hutspot**, blijspel, eerst 4, daarna 5 bedr.
M. de Kuypère, blijspel, 1 bedr.
1895. **Hildegarde**, legende-drama, muziek van Osc. Roels (werd enkele malen te Brussel opgevoerd).

Daarna of tussen in :

Pier Lala, blijspel, 3 bedr. (in 't Waals vertaald).

Lotje Biebuyck, blijspel, 1 bedr.

M. Slimbroek op zoek, blijspel, 1 bedr.

Neef Arthur, blijspel, 1 bedr.

Eveline, dramatische schets, 1 bedr.

Rokaï, drama, 4 bedr.

Och, wat is de liefde, pantomime, 2 bedr., muziek van Marcel Lefèvre.

Triconie en Cie, blijspel, 3 bedr. (bekroond, eerste prijs-prijskamp der Stad Gent).

Familie Klepkens, blijspel 3 bedr.

Bloemlezing uit het werk van August Hendrikkx.

Ik denk aan U, mijn schûun Charlotje.⁽¹⁾

Ik denk aan u bij dag en nacht,
Ik denk aan u bij licht en donker;
Bij 't zien der morgen-zonnepracht,
Bij 't zien van 't nachtelijk stergeflonker;
Ik denk aan u wanneer ik slaap,
Ja, in mijn droom ben ik uw zotje,
En als ik van verveling gaap
Denk ik aan U, mijn schûun Charlotje. (bis)

Zie ik twee muizen in een val,
Twee vischjes springen boven 't water;
Zie ik twee paarden in een stal,
Zie ik een katje met een kater;
Zie ik twee duiven in een mand,
Twee notenkrakers in een kotje,
Zie ik twee krabben op het strand,
Ik denk aan U, mijn schûun Charlotje. (bis)

Hoor ik twee krekels in de wei,
Die aan elkaar van liefde spreken;
Zie ik twee kevers in den mei,
Die 't kopje boven d'aarde steken;
Zie ik twee mieren bij' elkaar,
Zie ik een schijfken op een potje;
Zie 'k op den muur een vliegenpaar,
Ik denk aan U, mijn schûun Charlotje. (bis)

Zie ik twee honden langs de straat,
Die naar elkaars gezondheid vragen;
Hoor ik twee uilen 's avonds laat
Van liefdesmert en hartwee klagen;

1) De vroegere spelwijze is bewaard gebleven, evenals in de verschillende uittreksels.

Zie ik een ram nabij een schaap
Zie 'k op een rozelaar een botje,
Zie ik een wortel naast een raap,
Ik denk aan U, mijn schûun Charlotje. (bis)

Zie ik twee sterren in de lucht
Langs onbekende wegen dwalen;
Zie 'k op den appelboom de vrucht,
Die moeder Eva's deugd deed falen;
Hoor ik een trommel en een fluit,
Zie ik een sleutel op een slotje;
Zie ik twee vogels in een muilt,
Ik denk aan U, mijn schûun Charlotje. (bis)

De Zeven Winden.

Niet altijd komt de wind uit 't Noorden,
Uit Oost-, of West- of Zuideroorden;
Soms komt hij ook uit andere streken,
Gelijk het onlangs is gebleken :

't Was Zaterdagavond, de kerk was geschuurd,
En meer dan een derde der stoelen verhuurd,
Toen 't kleine Geertruidje, de koster zijn nicht,
De handen gedrukt tegen 't blozend gezicht,
Den biechtstoel nabij, het geweten doorzocht,
Bevreesd dat éen zond' haar ontslibberen mocht.

Ach ! dacht ze, hoe kwam ik zoo iets te begaan,
Ik ben schier in staat er mij zelf om te slaan;
Wie weet wordt de kerk gansch opnieuw niet gewijd,
Wie weet wat een straf mij de toekomst bereidt...
Zij stapte, zij knielde vol schrik in den stoel
En wachtte als ontzind, als beroofd van gevoel...

En krak ! Daar krijgt het deurtje een stoot,
De biechtvâar slaat een kruis :
Welaan, miin kind. 't geweten bloot
En met de deur in huis.

Eerbiedwaardige vader, zoo sprak ze beschaamd,
Ofschoon ik wel weet dat het geenszins betaamt,
Toch is me in de kerk zoo een ongeluk gebeurd,
Dat innig berouw mij het harte verscheurt,
Ik bid u en hoop, dat ge 't nimmer verklapt,
Drie windekens zijn in de kerk mij ontsnapt,
En toen ik mij draaide om verschooning te biên,
Dan was er geen enkel der drie nog te zien.

Het onderpastoorken, nog nieuw in het vak,
Die scheen met die windekens niet op 't gemak,
Nooit had hij als biechtvader zoo iets gehoord.
En wist niet wat straf zoo een misdaad behoort;
Hij liep dus al gauw bij den pastoor om raad,
Een kundigen scheidsman in 't goed van het kwaad.

Wel, goede vriend, sprak pastoor Bast,
Dat is een beetje sterk;
Nog onlangs heeft een vuile kwast
Van zeven winden zich ontlast
In 't midden van de kerk;
Ook kwam hij enkel ervan af
Met zeven lange psalmen straf.

Ha ! zoo, zei 't pastoorkijn,
Thans weet ik reeds genoeg...
Hij wendde zich tot 't maagdelijn,
Dat hij vertrouwlijk vroeg :
Hoevele zijn er u ontvlucht ?
Herhaal het nog een keer...
En 't meisje, met een diepen zucht :
Ach ! drie noch min, noch meer.

Verwek een akte van berouw,
Als Eva zijt ge een zwakke vrouw,
Ziehier de straf, die ik u stel,
Of anders gaat ge recht ter hel !
Ga in het midden van de kerk,
Laat nog vier winden zonder talmen,
Zie dat ge eer haalt van uw werk,
En lees dan eens de zeven psalmen !

Uittreksel uit : « Prima Donna ».

Nonkel Pier is de broeder van Lotje's (Prima Donna) moeder. Pier heeft het hart op de tong en geneert zich niet zijn zuster op haar dwaze hovaardij te wijzen.

Rik, verliefd op Lotje, ziet wel dat « zijn haring niet zal braden », omdat hij arm is. Hij vertrouwt zijn verdriet aan Nonkel Pier, die hem, op zijn manier zal troosten :

Pier. — Toen ik jong was, heb ik mij ook uit liefde om het leven willen brengen en terwijl ik bezig was mij op te hangen, nam het voorwerp mijner liefde de vlucht met eenen kurassier.

Gelukkig brak de koord, die mij van de wereld moest helpen.

Geloof mij, jongen, de schoonste vrouw is niet waard dat men zich het haar laat snijden om haar plezier te doen.

Rik. — Charlotte is geen meisje gelijk een ander.

Pier. — Charlotte is een goed meisje, want het is mijn petekind; maar het is eene vrouw en dat zegt alles.

Toen Adam, ons eerste vader, nog in het Aardsch Paradijs was, scheen hij zich nu en dan een beetje te vervelen.

Onz' Heer, die hem dikwijls kwam bezoeken, had het opgemerkt... en vroeg aan Adam : wat scheelt u ? Ge zit daat te treuren gelijk een hond, die zijnen staart verloren heeft... Legt gij niet meer levenslust aan den dag, dan geef ik u geen 700 jaar meer te leven. — Wel, lieve Heer, sprak onze eerste vader, ik ben hier altijd alleen, ik zou iemand moeten hebben, waarmee ik een beetje kan klappen, lachen, spelen... Welnu, zei onze lieve Heer, ik zal er aan denken. — Onder ons gezegd, had hij Adam leeren visschen, 'k ben zeker dat deze zich minder had verveeld... Zekeren dag dat Adam lag te slapen, nam onz' Heer hem eene rib uit 't lijf, juist alsof ik eene schaapskotelet uit de schapraai zou nemen; hij legde de rib naast zich op den grond en maakte onze eerste moeder Eva van klei, gemengd met suiker en azijn.

Juist toen de Schepper voornemens was Eva het leven te schenken met behulp van Adams rib, liep eene kat er mee weg. Onz' Heer liep de kat achterna, vatte haar bij den staart, om haar de rib te ontnemen; maar de staart schoot los en bleef hem in de hand, terwijl de kat voortliep.

Weet ge, wat onze Heer zei ? Ba ! Ba ! Hiermee zal het ook wel gaan, en zoo kwam het dat de eerste vrouw het leven te danken had aan een kattestaart... (Na eene poos) Is het dan te verwonderen dat de vrouwen zoo valsch zijn ?...

Nonkel Pier, alhoewel goed van hart, toont zich dus niet mals voor het zwakke geslacht, maar Hendrikx is niet altijd even streng, zoals blijkt uit het hiernavolgend gedicht :

De Eerste Vrouw.

Reeds menigmaal had 't aardsche rijk een tuimelaar gemaakt,
Reeds meermaals had de leeuwerik zijn morgenlied gestaakt,
Toen Adam in het Paradijs, dat God tot woon hem gaf,
Te rusten lag in 't malsche groen, en sliep als in een graf.

Hoe zalig is hij, sprak de Heer, de Schepper van 't heelal,
Zoolang noch haat, noch liefdedrift in 't hart hem sluipen zal.
Maar 't woord was pas uit Godes mond, of Adam slaakte 'n zucht,
Die als een bittere jammerklacht weergalmde door de lucht.

Wat scheelt er aan, dacht d'Opperheer, bedrieg ik mij wellicht ?
Hij sprenkelde Adam eenige druppels regen in 't gezicht,
Waarop de man, ontwakend riep : O ! Hemel ! wat verdriet,
Ik dacht, verdord ! dat zij het was en, neen, zij is het niet !

Wie zij ? Wat zij ? vroeg God verstoord, een kat ? een beek ?
[een boom ?

Of is 't een duivelin, die gij gezien hebt in uw droom ?...
Een engel in geloof ik, God ! van 't edelst, 't zuiverst ras,
Of was 't een duivelin, ik wensch dat ik een duivel was.

Ach, lieve Heer, wat was zij schoon. wat vormen malsch en rond,
Wat schitterend oog, wat golvend haar, wat lieve kleine mond !
Gij, Schepper. Gij, die alles kunt, kom, maak me zoo een ding
En 'k zweer dat ik mijn leven lang uw lof en almacht zing.

De goede God wist geen raad, ofschoon hii alles weet,
Want, wat zijn eerste kind hem vroeg, dat deed hem waarlijk
[leed,

Maar aangezien hij zelf het vroeg, dacht God, dat het zoo zij.
En de eerste vrouw werd geboetseerd van melk en bloed en klei.

En Adam sliep weer toen de Heer hem eene rib ontnam,
Wen Eva, eerst een beeld van klei, thans tot het leven kwam,
En 's avonds, toen zij naast haar man, zich nedervleide in 't groen,
Gaf de eerste vrouw den eersten man voor de eerste maal een
[zoen.

Geen pen beschrijft de zoete vreugd, het onbegrensd genot,
Dat hij haar schonk, dat zij hem gaf, van liefde bijna zot.
Ook, als de Schepper Adam vroeg : Welnu, wat dunkt u, man ?
Riep hij : Neem al mijn ribben uit mijn lijf en maak er vrouwen
[van !

UITTREKSELS UIT : « JEUGDHERINNERINGEN. »⁽¹⁾

Uit : « Mijn Doop. »

Het was een schoone lentemorgen, toen ik, barrevoets en blootshoofds, en zoo vet als een mol, de breede wereld werd ingezonden.

Volgens het zeggen van Colette, onze meid, was ik vies gezind, « en stelde mijne keel open dat heel de buurt ervan ontwaakte. »

De boer die mij had gebracht, drukte al lachende de meening uit, dat ik waarschijnlijk bestemd was voor het groot opera.

In afwachting dat die vermoedelijke bestemming zich zou verwezenlijken, werd mijn lijveken gewasschen met lauw water, mijn hoofden ingesmeerd met zoete boter, mijn mondje met witten wijn en vermoeid van dien grooten kuisch, beving mij de lust om voor den eersten keer van mijn leven op 's werelds rond een uilken te vangen.

Bovengemelde boer waschte zijn handen, bezag mij nog eens en maakte, alvorens te vertrekken, de voor mij vernederende opmerking : « Hij slaapt al, 't en zal ook geen doodwerker zijn ! »

Den volgenden Maandag achternoen stond er voor onze deur eene koets met twee paarden. — Ofschoon de zaken niet al te goed gingen, wilde mijn moeder voor mij doen wat voor de anderen was gedaan, en per koets zou ik ten doop worden gevoerd.

1) De S. M. «Het Licht» liet bereidwillig kennis nemen van deze Jeugdherinneringen, vroeger verschenen in 't «Zondagsblad», bijblad van «Vooruit». In een der nummers vindt men ook, van de hand van Em. Andelhoff, een levensbeschrijving van Aug. Hendrikx en de schets : «Ik zou een kind nog willen zijn.»

Volgens de rangschikking der familie, was het de echtgenoot van mijne moeders zuster, die mij over de vont moest houden, maar vader had vóór eenige maanden twist met hem gehad, en eerder dan hem iets te verzoeken... nog liever had hij.... enfin, daar was niet aan te denken.

Dan bleef er een kozijn beschikbaar, die bereid was de waardigheid van peter te aanvaarden, maar die stelde als voorwaarde dat ik zijnen naam zou dragen; en hij heette Nicodemus !... Nicodemus, 't is nog erger dan oordjesdief !

Er bleef niets anders over te doen dan onzen geuur te vragen, Petrus Bockstale.

Petrus Bockstale was een boer met weinig geleerdheid en veel gezond verstand.

Na rijp overleg werd er besloten dat ik August zou heeten. Doch één naam was een beetje weinig; de mode was in zwang gekomen, drie, vier namen te geven aan één kind.

Dan kunnen wij er den naam van peter en meter bijvoegen, zei mijn vader, die over zijn vond gelukkig schéen : Augustinus, Petrus, Livinus.

« Dat klinkt niet slecht » zei Colette.

« Integendeel, zei Petrus Bockstale, het luidt goed en het kost niets. »

Mijne moeder vond dat ook goed.

Colette, die zuinigheidshalve de taak van achterwaarderster op zich had genomen, had haren satijnen « Kardinaal » aan, een stuk, dat drie-en-twintig frank kostte en waarvoor zij twee jaar had gespaard. Haar beste muts, versierd met drie ellen gespeldewerkte zwarte kant, « door eigene handen gemaakt », zei ze altijd, en twee ellen rood satijnen lint, — was inderdaad prachtig.

Ook stonden er niet weinig kinders aan de deur om den heerlijken stoet in het rijtuig te zien stijgen.

Mijn oudste broeder huilde als een verken, dat gekeeld wordt, omdat hij niet bij den koetsier mocht blijven zitten. Hij wilde zijn verdriet voor niet minder dan een halven kluit opgeven.

« Daar, een boon met likeur in », zei mijn oudste zuster, die reeds bezig was met pakjes suiker te maken.

« Ho ! de Zuivelbrug is gedraaid ! »

« Hij kan langs over de Vleeschhuisbrug rijden ! »

« Als zij ook maar niet gedraaid is, 't is drijfdag⁽²⁾ ! »

Het was zoo; de Vleeschhuisbrug was gedraaid, er moesten niet minder dan drie Walenschepen⁽³⁾ door.

« Gent is een « embêtante » stad met al haar bruggen, merkte mijn vader misnoegd.

« Kom, wij zullen een glas bier drinken in « Nantes », 't is een kalant van mij. »

Eindelijk waren wij aan 't Stadhuis; er stonden wel twintig rijtuigen. Al wie te Gent zijnen doop kan uitstellen tot den Maandag, doet het.

Meest al de werklieden werken des Maandags slechts tot vier uur, en verliezen aldus maar één kwart van een dag.

« Er staat ons niets te doen dan te wachten », zei meetje.

« Omdat het zoo geestig is », zei mijn vader. — Komaan wij zullen een glas uitzet drinken in « La Ville de Paris. »

« Het is een kalant », zei mijn peter.

« Ik en Coletta zullen in het rijtuig blijven », zei meetje.

« Zooals gij wilt ! »

Al wie destijds te Gent op het bureel van bevolking is geweest, heeft waarschijnlijk Ciesken gezien, Ciesken, die jaren lang aan de straatdeur heeft gestaan van het gangskén, dat naar voormeld bureel leidde.

Ciesken, van wien de oningewijden, mits een grooten druppel of eenig drinkgeld, al de gewenschte inlichtingen omtrent de geheimen van het Gentsche stadhuis konden bekomen; Ciesken was een van die rare mannen, waarvan Gent destijds het monopolium scheen te bezitten. — Hoe hij heette, van waar hij kwam, waar hij naartoe wilde wist niemand.

Een kort dik ventje was het, tusschen veertig en vijftig jaar oud, met een baardeloos gelaat. — Een oude tooneelspeler of zoo iets, daarop geleek Ciesken het best.

Hij had zich zelve als onbezoldigd bediende van het stadhuis aangesteld en is het gebleven tot hij (gelukkige deugniet) een lot van vijf-en-twintig duizend frank won, en van vreugde stierf.

Voor de bedienden van het stadhuis was hij van eene voorbeeldige beleefdheid en zou zich desnoods gratis de zolen van de

2) Gestelde dag voor de scheepvaart om door de stad te komen.

3) Lange, platte schepen.

schoenen hebben gelopen; maar voor het publiek had hij op korten tijd denzelfden barschen toon aangenomen, welke de heeren bedienden van stadhuizen, postkantoren, enz., eigen schijnt.

« Waar is de vader en het peetje ? » vroeg Ciesken aan het meetje en Coletta, die reeds uit het rijtuig waren gestapt, om hunne beurt af te wachten.

« In « La Ville de Paris », zei de laatste.

« Hoe heet lij ? » vroeg Ciesken.

« Hendrikx » zei Colette.

« Ik zal ze gaan roepen ! »

« Als 't u belieft, mijnheer, » zei meetje.

« Hendrikx » riep Ciesken aan de deur van « La Ville de Paris. »

« Ha ! » zei vader tot Ciesken, « gij zijt de man, dien wij juist moeten hebben. »

« Peetje-lap ? » vroeg Ciesken, die reeds vermoedde waarom hij de man was, dien men juist hebben moest.

« Geraden ! » zei Petrus Bockstale.

« Wilt gij eenen druppel drinken ? »

« Hij is reeds ingeschonken » zei de waardin, en eer het woord uit haren mond was, had Ciesken den druppel reeds in den zijnen.

« Komaan, het is aan ons. »

Inderdaad, het was juist onze beurt.

Volgt de beschrijving van den onvriendelijken M. Boschman, bediende, die terecht mocht bogen duizenden Gentenaars op het familieboek der oude Vlaamsche stad te hebben ingeschreven.

Tenauwernood hief hij het hoofd op, om met zoo weinig woorden mogelijk de noodige vragen te stellen.

« Het trouwboekje ! »

« Hier, mijnheer. » Mijn vader gaf het boekje.

« Het achtste ! » gromde M. Boschman binnen 's monds, ik geloof dat sommige menschen den duivel in 't lijf hebben. »

« Wat is het ? »

« Een jongen, mijnheer, » zei mijn vader.

Coletta, die voor de tweede maal het ambt van achterwaarster

bekleedde, had reeds den bunsel los gemaakt en gaf het onwederlegbare bewijs dat mijn vader waarheid sprak.

« Hoe heet hij ? »

« Augustinus-Petrus-Livinus. »

M. Boschman gromde eens om zijn ongenoegen uit te drukken. « Drie namen ! »

« Teekenen ! »

Mijn vader naderde en teekende het boek op de plaats waar M. Boschman met den vinger aanwees.

Mijn peetje stak eerst de pen in zijnen mond, krabde eens achter het oor en eindigde, na veel inspanning, met iets op het register te zetten dat min of meer op een handteekening geleek.

Ciesken ondertekende met een kruisken en Gent had een burger, het vaderland een verdediger te meer.

De doop werd bezegeld, op den tocht naar de kerk, in den « Handboog » in de Langemunt, het « Keetje » en den « Boer » op de Slijpstraat, en, na de kerkelijke plechtigheid, in het « Lindeken » en het « Wanneken », aan de kerk H. Kerst. Klanten van vader of peetje, of van beiden, herbergen (kapelkens) waarvan alleen de laatste nog bestaat. Vader Hendrixx bestelde uit spaarzaamheid vier g'azen dubbel en één glas enkel voor den koetsier.

Men belde juist voor de benedictie, toen wij in de kerk traden.

Op het doxaal begon men het « *Tantum ergo* » te zingen en ik ontwaakte.

Was het een voorgevoel dat ik later op hetzelfde doxaal zoo veel « *Tantum ergo's* » zou zingen ? — Of wilde ik het mijne bijbrengen tot opluistering van den dienst ?

Ik heb het vergeten; maar Coletta heeft mij verteld dat ik eensklaps zoo geweldig begon te huilen, dat stoeltjeszetter, pijpenheer, baljuw, koorknappen en bijna al de aanwezigen omzagen.

Nog drie andere kinderen, die met hun respectieve vaders, peters en meters evenals ik ongeduldig lagen te wachten om aan den duivel te verzaken, volgden weldra mijn voorbeeld en begonnen, het een na het ander, te schreeuwen om het luidst.

De peters konden zich niet houden van lachen.

De vaders zetten een gezicht als konden zij het niet verhelpen.

De meetjes trachtten den toestand te verbeteren met te ssssen, en de achterwaarsters, Coletta er bij begrepen, schudden mijn jeugdige vrienden en mij zoo aanhoudend dat ons hartje begon te dwalen. Wij schreeuwden luider en luider, het deed onze longjes zoo goed.

De koster kwam met een salaadkom lauw water in de eene hand, eenen handdoek in de andere, gevolgd door den onderpastoor, die hartelijk lachte om al ons geschreeuw.

« Wij zullen er gauw den duivel uitjagen », zei de brave man en wenkte allen de vont te naderen.

De vaders, de peetjes en de meetjes, alsook de achterwaarsters met de kinderkens traden vooruit in twee gelederen.

De drie andere kinderen en ik werden over de doopvont gehouden.

Wij verzaakten, of liever onze peters en onze meters verzaakten voor ons aan den duivel en al zijne pomperijen, wij werden besprenkeld met gewijd water, en met toevoeging van het noodige zout, om niet te bederven, de gewoonlijke gebeden en bij herneming van vroeger gemelden quatuor werden wij waardig gemaakt om hiernamaals eeuwig het geluk des hemels te genieten.

Terwijl zij dronken op mijne gezondheid, stikte ik bijna van den dorst en schreeuwde zoodanig dat mijne meter en Coletta met mij te voet naar huis gingen; het was geen tien stappen verder.

* * *

De tafel stond gedekt met een wit damasten ammelaken. Zij was voorzien van twee oude rijstpapschotels met geboterde pistolets, twee platte tellooren met gerookte tong, twee dito met saucisse de Boulogne en eene met Hollandsche kaas! 't Was prachtig!

« Kom hier, mijn lieveken, » zei de goede vrouw als ze mij zag, « ik zal u ook wat geven » en zij drukte mij aan haar hart, zooals alleen eene moeder dat kan.

Midderwijl had Coletta een grooten pot schuimend bier uit den kelder gehaald en vulde de glazen. De pistolets, de gerookte

tong, de saucisse de Boulogne en de Hollandsche kaas verdwenen als bij tooverslag !

Voor de, ik weet niet voor de hoeveelste maal, werd er gedronken op mijne gezondheid !

De kinderen kregen elk een pistolet met gerookte tong en een pakje suiker van mijn meetje, omdat zij zouden gaan spelen.

Mijn peter begon een liedje te zingen; Jan, onze hond, begon te bassen, de kanarievogel begon te zingen, met een woord, eenieder scheen tevreden en overtuigd, dat onze moeder de H. Kerk een belijder te meer in haren schoot had ontvangen.

Uit : « Mijn Zoete Colette. »

Colette was eene dienstmeid van den ouden stempel. Niet te leelijk om voor den duivel te dansen, maar zoo goed als het beste brood, dat mijn vader zaliger ooit heeft gebakken.

Een scherpe neus, een groote mond, een paar oogen, die elkander den rug toekeerden, waren de voornaamste kenteekens van haar gelaat; een onuitputbaar geduld, eene oprechte liefde en onbesproken trouw, de eigenschappen van heur hart.

Colette was niet schoon, maar zij was braaf, en die hoedanigheid is wel de andere waard. Colette was ongeveer 35 jaar en ik ongeveer 35 minuten oud, als wij het genoeg smaakten elkanders kennis te maken.

Aanstands bleek het dat zij voor mij een beschermengel, ik voor haar een troetelkind zou wezen. Ja, zij was het, die mij, bij elk gevaar, en tegen wie ook zou verdedigen, en waarlijk, hare bescherming bleek weldra niet overbodig !

Nauwelijks was ik op de wereld of mijn oudste broeder riep : « Weeral een opeter meer ! » en hij wilde mij niet zien.

« Die was er nog te kort ! » gromde mijn oudste zuster en zij wilde mij niet kussen.

Kortom, ik kwam in ons huis van pas als een hond in een kegelspel !

Mijn zoete Colette en mijne goede moeder, God hebbe haar lieve ziel ! dachten er anders over; zij kusten mij rood en blauw. Ieder kind brengt zijn geluk mede, zei de eerste; waar er plaats is voor zes, is er plaats voor zeven⁽⁴⁾, zei de laatste.

Nog een aantal min of meer gegronde redenen werden opge-

4) In «Mijn Doop» is Aug. Hendriks het achtste kind; hier spreekt men van zeven kinderen; denklijk is er vroeger een gestorven.

geven om mijne geboorte te verrechtvaardigen; maar de afdoende was : Hij is er, en hij zal er blijven !

Colette is eene wees, van Destelbergen afkomstig, door moeder Hendrixx als kindermeid aangenomen.

In den beginne viel haar de verandering nogal hard, want buiten het gras, dat op het kerkplein van Heilig Kerst tusschen de kasseien groeide, en de molsalade, die zij bijna elken dag moest schoonmaken, was er voor het buitenmeisje niet veel groen te zien.

Doch Colette was zot van kinders, en zij gevoelde wel dat de beweging haar goed deed; ook was zij ten onzent weldra beter te huis dan in de speldenwerkschool.

Zoo gebeurde het dat ik haar, op een schoonen lentemorgen in de handen viel, en goed gevallen was ik.

Mijne moeder moest bijna heel den dag in den winkel zijn, en het ontbrak de goede vrouw aan tijd om aan eenieder onzer de noodige zorg te besteden. Colette had heel de kinderschaar van bakker Hendrixx helpen opkweeken; zij had ons allen om te lief, maar de laatst gekomene was haar troetelkind en Gustje had het geluk die eereplaats te bekleeden. Dat ik mij altijd van zooveel geluk heb waardig getoond, zou ik niet durven zweren.

De waarde van hetgeen men bezit leert men eerst schatten wanneer men het verliest en zoo was het ook met ons zoete Colette.

O ! Wat hebben wij dikwijls misbruik gemaakt van hare goedheid; wat hebben wij de arme sloor last aangedaan !

Nacht noch dag lieten wij haar rust noch duur, en toch herinner ik mij niet dat ooit eene klacht aan hare lippen ontviel.

Integendeel, zij scheen er behagen in te scheppen al die jongens aan haren rok te zien hangen. Ook wij hielden veel van haar. Was zij ons zoete Colette niet ? Wij, de deugnieten van haar jongens. Colette was de toevlucht der zondaren !

Troosteres der bedrukten : voor elke buil had zij een dikken kluit; voor elken bloedneus een kouden sleutel; voor een blauw oog een beetje bruine zeep, en een totje voor schram of speldeprik... en dan was alles genezen.

Al het gebroken speelgoed kon zij maken; al de gebroken potten zou zij betalen !

Alles wat zij bezat was voor de kinders, en wat zij niet bezat beloofde zij, al ware het begeerde de maan geweest.

Zij maakte mij armbandjes van blauwe pareltjes, zij leerde mij toonen hoe groot ik ging worden.

Brave Colette ! zij maakte mammelokjes van brood en suiker, veel suiker ! en doopte deze twee- driemaal in de melk. Ach ! tien soms van eenen doek, dien zij zelfs al slapende vasthield uit vrees dat ik een der lokjes mocht inzwelgen. Goede ziel ! Nog zie ik u naast mijn wiegje zitten; geene vlieg mocht mij te na komen of gij deedt haar die vermetelheid duur bekoopen. Naast u stond een heele mand schoon gewasschen kinderkousjes, alle om het meest versleten.

Al stoppende deedt gij met den voet mijn wiegje schommelen en zongt door uwen scherpen neus het oude « Dodo kinne minne, slaap en doe uw oogjes toe ». Het duurde niet lang of uw slaapverwekkend gezang droeg zijne gewone vruchten en ik sliep als om prijs.

* * *

Vele, vele jaren zijn er sedertdien vervlogen ! Tevergeefs zou men onder de aarde uw stoffelijk overschot zoeken, en toch denk ik nog aan u, mijn goede Colette, het hart vol dankbaarheid en de oogen vol tranen.

Zij ruste zacht !

Uit : « **Mijn Eerste Broek.** »

Bij moederlijk besluit van 3ⁿ October 1849 werd den belanghebbende bekend gemaakt dat :

Gezien den gevorderden ouderdom van 41 maanden, door den belanghebbende bereikt;

Gezien het gure weder, dat voor de deur stond, ja, reeds binnen was, enz., enz. :

Alle boven- en onderrokskens, door den belanghebbende tot nu gedragen, zouden vervangen worden door eene zoogezegde broek.

Ofschoon de belanghebbende, uw nederige dienaar, de eer had en nog heeft tot het geslacht te behooren, dat voor de broeken, of liever, waarvoor de broeken bestemd zijn, toch verwekte

voormeld besluit niet al de vreugd, waarop de brave moeder van den belanghebbende had gerekend. Het was eerst, na door Colette de verzekering te hebben ontvangen, dat eene broek het onfeilbaarste middel was om weldra groot te worden, dat ik er in toestemde mijne beenen te steken in de broekspijpjes, die mij in den beginne niet weinig ongemak baarden.

Mijn eerste broek ! Ik zie haar nog; zij bestond om zoo te zeggen uit twee deelen : het boven- en het onderdeel. Het bovendeel was gemaakt van een verkleurden blauwen voorschoot, terwijl het onderdeel, de twee pijpjes, vervaardigd was van de overblijfsels van een oud merinossen kleed.

Het bovendeel mijner eerste broek was bedekt met mijn kleedje, dus onzichtbaar voor den voorbijganger, en de merinossen pijpjes konden niet loochenen, dat zij eenmaal pikzwart waren geweest, alhoewel zij thans eene koegalachtige kleur vertoonden.

Licht niet, lieve lezers; in 1849 was het slechte tijd, en de moeders van die dagen bezaten het geheim om van oude rokken, nieuwe broeken te maken.

* * *

Dat mijn eerste broek naar de laatste mode van Parijs was gesneden, zeg ik niet; maar bekennen moet ik dat zij warm was, en dat mijne goede moeder in hare eenvoudige wijsheid de natuurlijke bezwaren des levens niet uit het oog had verloren.

Voor het gemak bleven de twee pijpjes tot aan den buikriem gescheiden van elkander, en aan twee groote knopen, één langs voren en één langs achter, werd de heerlijke taak opgedragen, mijn vaantje, alias hemdeken, binnen de palen der welvoeglijkheid te houden.

Helaas ! hoe vaak hebben zij, vooral de achterknoop hunnen plicht verwaarloosd !

Nog klinkt mij soms 't geroep in het oor : Zijn vaantje steekt uit ! 't Is kermis ! Dan voelde ik 't rood der schaamte mijn wangen kleuren. Ja, eenmaal beet ik mijn speelgenoot in den arm, omdat hij bedoeld vaantje moedwillig uit mijn broekje had getrokken en luidkeels riep : Hier bakt men wafels !⁽⁵⁾

* * *

Meermaals was ik belust aan mijne eerste broek te verzaken,

⁵⁾ Zinspeling op het gebruik een wit stuk doek of servet aan de gevel van 't huis uit te hangen, waar men wafels bakte. (F.D.C.).

maar enkel voor den diepen zak, dien Colette er in gemaakt had, bleef ik getrouw tot dat zij versleten was.

Die zak was mijn trots, die zak was de voorraadskamer mijner vreugd, die zak was mijn leven. Al wat ik bezat vond eene veilige schuilplaats in dien zak.

Ik herinner mij nog wat plezier mijne moeder had dien geheimvollen zak te ruimen in tegenwoordigheid van klanten of andere bezoekers.

Dikwijls kreeg ik een duitje, soms een heelen cent, om de verborgenheden van mijnen broekzak te laten bewonderen..

Knikkers, stukjes gekleurd glas, beestjes uit mijn ark van Noé, een potloodje, een stukje krijt, met één woord, al wat ik vond, al wat ik kreeg, verdween in den diepen zak, die het sieraad was mijner eerste broek.

O ! moeders, indien gij wist hoeveel een zak kan bijdragen tot het geluk van een kind, gij zoudt niet aarzelen in de kinderkleedjes zooveel zakskens mogelijk te maken.

Het is in de zakskens der kindebroekjes dat veelal de grondstenen der spaarzaamheid worden gelegd. Menig kind groeide op tot een verkwister, tot een doorbrenger bij gebrek aan zakken in zijn eerste broek.

Neen ! Eene broek zonder zak is geene broek, of allerm minst is zij dien naam onwaardig. Ook zwoer ik bij mijn eerste broek dat nooit eene zakkenlooze dito haar opvolgster zou worden.

* * *

Ofschoon mijne moeder, Colette, ja, broers en zusters zich beijverden om mijn eerste broek in mijne eigene achting de plaats te verzekeren, die haar toekwam, toch heb ik haar steeds met zekere minachting bejegend. Geen wonder ! Wat eerbied kan een kind hebben voor eene broek, die men rond zijn lichaam bindt juist gelijk een rok ? Eene broek, waarvan de pijpen tot aan den buikriem van elkander zijn gescheiden ! Eene broek, die niet eens tot aan den enkel daalt, ja, die opslooft bij gebrek aan sous-pieds.⁽⁶⁾

Tot mijn groot genoegen bleek het weldra dat mijne eerste broek geen stuk was voor mijn leven...

6) Vroeger was onderaan de broeken, die gewoonlijk smal waren, «collants» zei men, een riempje, dat onder de schoen werd vastgesp. (F.D.C.).

Aan de knieën der dito ontstond er weldra eene beteekenisvolle kleurverandering, die van koegalachtig groen tot ros verschoot. Erger nog, mijn rechterknie had de ergerlijke nieuwsgierigheid door het weefsel te zien, juist gelijk een veroordeelde door de traliën van zijn gevangenis.

Eene week later had bovengemelde gevangene eene kuippartij te baat genomen om uit te breken, met het jammerlijk gevolg dat zijn tweelingbroeder weldra geene moeite gespaard liet om dat slecht voorbeeld te volgen. Daarbij had de achterste knoop reeds verscheidene malen zijnen post verlaten en was nu voor goed verdwenen.

In den zak was een toenemend gat, dat mij dagelijks groote verliezen deed ondergaan, kortom, mijne eerste broek was rijp om deel uit te maken van de vodden, die Colette voor haar profijt mocht vergaren en verkoopen, doch waarvan zij ons de opbrengst deelde.

Alhoewel mijne eerste broek getuige was geweest mijner eerste vreugde en deelgenoot mijner eerste kastijdingen, toch bleef er van haar niet meer eerbied over dan doorgaans eene oude broek te wachten staat. Zelfs lachte ik hartelijk toen ik weinigen tijd nadien mijne eerste broek zag liggen in het kot van Jan, onzen hond, die er kommervrij lag op te slapen.

Uit : « De Verloren Zoon. »

« Zie hem eens loopen ! » riep moeder, terwijl zij mij vreugdevol achterna zag. « Ik geloof dat wij aan dat kind veel genoeg zullen beleven ! »

« Ja, dat zal een harddraver worden ! » zei Coletta, onze meid, die mij terug naar huis bracht. « Hij was al tien huizen ver en hij is nauwelijks twaalf maanden oud. »

Het schijnt dat ik al vroeg op mijne « pikkels » stond en beduiveld was om op straat te loopen. — Zoodra Coletta den rug keerde, sloop ik stillekens in den winkel bij moeder; ging deze bij toeval in de keuken, dan deed ik een kijkje aan de deur en een oogenblik later was ik op het kerkhof.

Het kerkhof was een groot plein, vóór de kerk van H. Kerst gelegen. Rechts en links omsloten door huizen⁷⁾ en langs voren door eene rij arduinen stijlen, met ijzeren staven onderling verbonden.

7) De huizen links en de afsluiting zijn verdwenen. F.D.C.).

Het kerkhof was de uitverkoren speelplaats van bijna al de kinderen der parochie; maar de buurtjongens maakten aanspraak op zekere voorrechten, waarvoor méér dan eens bloedige veldslagen werden geleverd met de bengels der aanpalende straten, die beweerden evenveel recht te hebben op het kerkhof als wij.

« Als de kinders dààr zijn, ben ik gerust ! » zei moeder altijd.

Inderdaad, moeder kon ons zien van uit haren winkel en al onze guitenstreken nagaan.

Ik zat nog in mijn eerste broek, 't is te zeggen dat ik niet veel meer dan drie jaar oud was, toen op zekeren namiddag mijne moeder tevergeefs naar het kerkhof tuurde, denkende mij daar als naar gewoonte te zien spelen.

« Is de kleine in de keuken ? » vroeg zij aan Coletta, die juist in den winkel kwam.

« Neen » antwoordde deze. « Dan is hij wellicht in de bakkerij. Ik zal eens gaan zien. »

Coletta ging zien. Noch in de bakkerij, noch in de keuken, noch op den zolder, noch in den kelder, Gustje was nergens te vinden.

« Waar mag die kleine schavuit geloopt zijn ? » zei moeder, die reeds ongerust begon te worden.

Coletta ging naar mij vragen, niet alleen bij de Bockstales, maar nog in vijf, zes andere huizen. Geen mensch had mij dien namiddag gehoord of gezien.

« Wat mag dat beduiden ! » Moeder zou zelve eens het huis afzoeken, terwijl Coletta nogmaals de buurt rondvloog.

Het was vruchteloos, niemand kon eenige inlichtingen omtrent mij geven, buiten een manneken met een bultje, die beweerde dat hij mij gezien had bij het Muidenbrugskén,⁸⁾ dat minstens driehonderd meters van ons huis was. De zaak was ernstig. Mijne broeders en zusters⁹⁾ kwamen juist van de school. Allen moesten op zoek. Mijn vader zou eens tot op den dok loopen; mijn oudste broeder zou gaan zien langs het Meerhem, mijn oudste zuster naar de Salvatorstraat, Coletta nog eens naar de Slijpstraat. Ook de andere kinders gingen aan de deur en keken links en rechts uit.

Op weinige stonden was heel de buurt in rep en roer; eenieder zocht, ondervroeg, luisterde uit, enz., terwijl mijne arme moe-

8) Dit brugje is verdwenen; het lag over een kleine waterloop, die, langs het Huidete-
vetterken, uitmondde in de rivier van 't Meerhem, thans ook gedempt. (F.D.C.).

9) Er waren nog 3 broeders en 3 zusters, dus met August zeven samen. (F.D.C.).

der met kloppend hart en hijgende borst op den uitslag van al die navorschingen stond te wachten.

Een buurvrouw kwam om brood; mijne moeder deelde haar verdriet mede.

« Och arme ! » zei de eerste, « het was zoo een geestig manneken, » en na mijne moeder eenige troostende woorden te hebben toegesproken, ging de edelmoedige vrouw heen, de veronderstelling uitdrukkende : « Als uw kind maar niet in 't water ligt ! »

De brave vrouw had genoeg gezegd; hadde zij mijne moeder een mes op de keel gezet, zij had haar minder verschrikt.

In 't water ! Wie weet ? Het ware immers de eerste maal niet dat een kind verdrinkt in het Meerhem. — Het Meerhem liep juist achter ons huis. — In het water ! Maar dat ware afgrijse-lijk ! zoo dacht mijne moeder, die geen woord meer kon uiten.

Als eene uitzinnige liep zij den winkel uit, draaide den hoek om en staarde met verwilderden blik op het water.

Eenige buurvrouwen schoten toe; een aantal kinderen kwamen den kring vergrooten en een klein meisken geloofde weldra dat zij iets op het water had zien drijven. Mijne moeder viel in onmacht en werd door de bureu naar huis gedragen.

De veronderstellingen gingen hunnen gang met toenemende en bezwarende omstandigheden. Er viel niet aan te twifelen, het jongste kind van den bakker was verdronken. — De politie bemoeide er zich mede, er werd eenen haak aangebracht met lange koord, mijn peter sprong op de pont⁽¹⁰⁾ van Jan Vermeire den visscher, en men begon het bed der rivier te onderzoeken in bijzijn van méér dan vijfhonderd nieuwsgierigen.

Coletta was huilend naar den dokter geloopt, mijn vader zag radeloos naar den grond, en mijn moeder, die tot haarzelve was gekomen, barstte uit in tranen.

De geburen wilden haar tevergeefs troosten. — « Mijn arm kind ! mijn arm kind ! » kloeg de brave vrouw. — Broers en zusters huilden om het meest, kortom, het verdriet was algemeen.

« Ik heb hem al vast ! » zei Jan Vermeire, die gevoelde dat er iets zwaar aan den haak hing.

Ha ! ging er op uit de volksmenigte.

« Mogelijk kunnen wij hem nog tot het leven roepen, » zei mijn peter, die beefde van ongeduld en Jan wilde helpen trekken.

« Laat los, » zei Jan, « hij zou er kunnen afvallen. »

10) Platte boot.

Peter liet los. — Alle blikken waren naar de plaats gericht waar de koord langzaam uit het water kwam.

« Ik ga het den bakker zeggen ! » zei eene vrouw.

« Wacht een beetje, » zei de andere, « misschien ».....

« Bockstale, wilt ge mij een handje geven ? » vroeg Jan Vermeire, « het is zwaar. »

Petrus Bockstale hielp trekken en tot verwondering van al de toeschouwers haalde men een grooten ijzeren ketel vol slijk uit het water. — Sommige jongens lachten luidop, maar de verstandigste menschen lieten een teleurgesteld « Och » hooren. De haak werd nog verscheidene malen in 't water geworpen, zonder uitslag. Nogmaals dacht Jan, dat hij « hem eindelijk vast had, » maar dan was het een doode hond. Alle hoop was verloren het kind nog levend te vinden.

* * *

Het was omtrent het tijdstip der Gentsche foore. — Op de Korenmarkt, vlak vóór het Pakhuis⁽¹¹⁾ stond een Italiaan met een klein rond tafeltje, waarop twee aapkens dansten. Wel honderd kinderen en bijna evenveel groote menschen waren er rond geschaard, om de kunstjes en de grappen te bewonderen, die voormelde artisten uitvoerden.

(Volgt nu de beschrijving van de kunstjes der apen, de eene als soldaat met shako, de andere als jeugdige dame met krinoliene.)

De bijval was groot en het handgeklap liet zich niet wachten. — Dat de ontvangst in evenredigheid was valt echter te betwijfelen; want de directeur van 't gezelschap zag er zeer misnoegd uit, liet zijne artisten op zijnen rug springen, stak al de benodigdheden in eenen ouden soldatenransel, die hem om het lijf hing, en trok met het ronde tafeltje onder den arm hooger op, gevolgd door meest al de kleine toeschouwers, die voor de derde of vierde maal het spektakel gratis wenschten bij te wonen. Tusschen die vroolijke menigte dwaalde uw onderdanige dienaar, naar wien heel de parochie van H. Kerst aan 't zoeken was.

Wat bekreunt een kind zich nog om menschen, als er apen te zien zijn ?

Het was reeds zes uur, ik had sedert den middag niets gegeten, en de honger riep mij tot het besef van mijnen toestand.

11) Het Pakhuis met andere huizen heeft plaats gemaakt voor het Postgebouw.
(F.D.C.).

Ik kreeg lust om naar huis te gaan, bleef staan en zag in het rond, meenende dat mijn huis mij overal gevolgd had. — Maar helaas ! mijn huis was niet te zien.

Weinig scheelde het of ik werd overreden. Een politieagent, die mij terzijde trok, vroeg mij waar ik woonde, en in plaats van te antwoorden begon ik te krijschen en weldra waren een aantal voorbijgangers rond mij geschaard. Men vroeg mij in 't Vlaamsch en in 't Fransch hoe ik heette, waar ik woonde, maar alles was nutteloos, er kwam geen woord uit; niemand kende mij, en den politieagent stond niet anders te doen dan mij mede te nemen naar 't bureel.

« Heer Kommissaris, hier is een verloren kind ! »

« Waar hebt gij het ontmoet ? » vroeg de kommissaris.

« In de Veldstraat ! »

Op mijn geschreeuw, want ik dacht dat het met mij gedaan was, kwam de vrouw van den kommissaris in het bureel. Het goedhartig mensch, die ook moeder was, had medelijden met mij, nam mij mede naar de keuken en zegde dat zij mij wel zou uithooren. — Zij gaf mij een glaasje bier met eenen koek, dien ik, verscheurd zijnde van den honger, gretig en al weenende opat, maar op al de vragen, die zij mij deed : ...wie mijne moeder was... of ik nog broerkens had... enz. enz. kreeg de goede vrouw niet het minste antwoord.

* * *

Midderwijl was men nog altijd bezig in het Meerhem naar mij te visschen. — De avond viel, de toeschouwers werden steeds talrijker en allerlei gissingen en vermoedens breidden zich uit, nagezien, vermeerderd en verbeterd.

« Wie weet is hij in 't water van den dok niet gevallen ! »

« Misschien is hij voortgedreven tot aan den stroom. »

« Het zou mij niet verwonderen dat men het heeft gestolen, 't is foore, en die barakmannen zijn tot alles in staat. »

« Ba ! Ba ! » zei een oude man.

« Ba ! Ba ! » herhaalde een oude vrouw, die verstoord was, omdat men die veronderstelling als overdreven dierf verdenken. « Het zou zeker de eerste maal zijn. »

Een andere vrouw verhaalde onmiddellijk twee histories van ontvoeringen van kinderen, en een derde kwam tot het besluit dat de veronderstelling der eerste vrouw méér dan waarschijnlijk was. Zij ging zelfs hare gissing aan de ongelukkige ouders mededeelen.

Seffens werd er besloten met verscheidene mannen naar St. Pietersplein te gaan, al de barakken en logementen af te zoeken. Het werd donker en alle peilingen in 't water werden gestaakt.

Gelukkig kwam er bij de toeschouwers een man, die beweerde dat hij mij in de Veldstraat had zien wegleiden.

Niemand wilde hem gelooven; de menschen worden niet graag teleurgesteld; maar de man, overtuigd zijnde van zijn gezegde, ging onmiddellijk mijne ouders verwittigen.

Een straal van hoop drong in mijn moeders hart; mijn vader, mijn peter en die man gingen spoedig naar het politiebureau.

Zoodra mijn vader mij terugzag, nam hij mij bevend bij de hand en nauwelijks waren wij op de straat of hij drukte zijne vreugd uit met mij de schoonste rammeling te geven, die ik ooit had verdiend.

Toen mijne moeder den verloren zoon zag binnenkomen, drukte de brave vrouw mij aan haar hart, overlaadde mij met kussen, weende van geluk, en deed mij als een wijs kind beloven nooit meer het huis te verlaten.

Uit : « Open Brief aan een dooden Hond. »

Beste vriend Jan,

Ook gij ligt, evenals Coletta, onze oude keukenmeid, en veel andere dierbare wezens, onder de groene sargie; maar u, evenmin als hen, heb ik niet vergeten.

Nog altijd staat ge mij voor den geest met uwen zwarten kop, waarin twee oogen schitterden van goedheid. Boven elk dier spiegels van uw hart was een klein wit vlekje, en tusschen de beide vlekjes lag de geboorteplaats van uwen neus. Op uw breede borst was een groote witte vlek, die desnoods voor een halfhemden kon doorgaan; de onderdeelen uwer twee voorste pooten waren wit tot aan de knieën : het was alsof ge kousjes droegt.

Uw oorkens, klein en puntig, had men in uw jeugd, de duivel weet waarom, gekort evenals uwen staart, die, met uw verlof, meer geleek aan een rolletje pruimtabak, dan aan een hondenstaart.

Gij wemeldet dat stukje staart als ge mij van verre zaagt komen, ofschoon ik uwe vriendschap soms met minachting beantwoordde.

O ! Jan, vergeef het mij, indien ik u zoo dikwijls bij de over-

blijfsels uwer ooren getrokken heb, vergeef het mij, ik wist niet wat ik deed.

Neen ! Doe mij niet gelooven dat gij het niet gevoeldet. Ik herinner mij dat gij den kop neerliet om het minder te gevoelen; soms ontsnapte een pijnlijke gil uwen gorgel en toch bezaagt gij, protesteerende, Coletta, toen deze zeide : « Pas op, Gustje, Jan zal u bijten ».

Gij mij bijten ! Indien Coletta dat geloofde, durf ik zeggen dat zij de eer niet had u te kennen, ofschoon zij u alle dagen te eten gaf. Gij mij bijten ! Zeg, Jan, hadt gij u niet liever zelf gebeten ?

Mij desnoods verdedigd, met poot en tand, dat hadt gij gedaan, niet waar Jan ? Zooals zij zelve hadde gedaan, die zoete Coletta. Niemand dierf mij in uwe tegenwoordigheid aanraken.

Niemand ! Ik herinner mij ook hoe gij vader eens ten lijve wildet, omdat hij mij eene kastijding gaf; arme Jan, gij moest uw trouwhartigheid duur betalen.

Ik was nog klein, heel klein. Het was een Zondagachternoon; moeder had in den winkel op den grond een doek gelegd en mij daar opgezet. Ik zei, het was Zondag. Gij, Jan, moest niet werken. In plaats van als andere honden op de straat te loopen, en allerlei straatschennis te plegen, hieldt gij mij gezelschap. Gij zaat naast mij op den doek en gaaft mij nu en dan een likje met uwe schoone rooskleurige tong.

Ik at een appeltaart. O ! gij haddet u wel gewacht er aan te raken, maar af en toe gaf ik u een bijna onzichtbaar stukje, dat gij, lieve Jan, heel omzichtig van mijn handje naamt met uw tong. Moeder had er plezier in en deed uwe handelwijs opmerken aan Mie Labeke, eene buurvrouw, die om brood kwam.

Mie Labeke had ook eenen hond, een dier bedorven schepsels gelijk men er te veel langs de straat ziet loopen. Het was een soort, of liever het was geen soort; hij behoorde tot geen zuiver ras; het was een bastaard, zooals meest alle straathonden, een slechte kerel met gemeene manieren, en die dacht dat een hond zich alles mag veroorloven. Hij zag mij zitten met mijne taart in de hand, en sloeg nu en dan daarop begeerlijke blikken. Hij wenschte dat de taart mij uit de hand viel, en weinige oogenblikken nadien werd zijn wensch vervuld. De taart viel op den grond, en de hond van Mie Labeke vloog gelijk een pijl uit eenen boog naar de taart ! Maar wee was het hem !

Gelijk hij de taart vastnam, naamt gij, mijn trouwe Jan, hem vast bij den nek, zooals men dieven behoort te vatten. Had hij de taart in twee gebeten, gij hadt hem stellig hetzelfde lot doen ondergaan. Maar hij liet ze vallen met een ijselijk gejack, en gij, Jan, liet hem vallen met een nijdig gegrol, omdat mijne moeder uwe gehechtheid beloofde met regenscherm-slagen.

Berouwdet gij u om wille der slagen mij te hebben verdedigd? Neen, niet waar, Jan?

Trouwe speelgenoot! Alles liet gij u welgevallen. Des winters toen er sneeuw lag, spande mijn broeder u vóór eene door hem gemaakte slede; ik zat er zoo fier als een koning op een troon, tuimelde er nu en dan eens af, maar uwe schuld was het niet, Jan, dat moet ik bekennen!

Later, toen ik grooter werd, reed ik te paard op uwen rug. Wij speelden cirk. Gij waart een clown, verbeeldde een kruiwagen, en liept op uwe voorpooten, terwijl ik de achterste onder mijne armen hield.

Fier was ik als een dierentemmer, die zijn hoofd steekt in den muil van een leeuw, toen ik mijne hand stak tusschen uw groote sneeuw witte tanden, en uw schoone, rooskleurige tong liet zien.

Coletta lachte zich bijna eenen bult toen ik u haren bril en hare slaapmuts opzette. Ik knoopte u haren blauwen voorschoot om den hals, en deed u op de achterste pooten loopen. Brrr! Gij zaagt er uit als de wolf, die in het bed van Roodkapjes grootmoeder ligt, maar ik moest niet bevreesd zijn dat gij mij zoudt opeten, want als ik u lang had geplaagd, en u verscheidene papieren zakken over den kop had getrokken, dan waart gij mij nog even vriendelijk als den dag dat ik u dien hespenknuist ten geschenke gaf.

Gij hadt menschenverstand, zegde ons Coletta, en te recht. Het was een wonder u alle hoeken en kanten te zien doorsnuffelen, als «vrouwen» zei «dat ik verloren was.»

Heel de parochie van H. Kerst wees u met den vinger na, toen gij den zoon van Stientje den kleermaker, die altijd aan den watertrap zijne holleblokken deed varen, uit de rivier hebt gehaald.

Dat was een schoone daad, en toch waart gij er niet fier om. Het was mijn vader, die aanspraak maakte op de dankbaarheid, die kleermaker Stien en dezès zoon verschuldigd waren.

In plaats van een eerekruijs gaf men u, tot belooning, een half pond lever, en 's anderendaags hadt gij, edelmoedige hond, uwe heldendaad vergeten.

Had vader u maar losgelaten, toen men in '48 onze bakkerij kwam plunderen, gij haddet voorzeker de teekens uwer wraak op de beenen der plundersaars gelaten. Maar moeder wilde niet. «Het is de honger, die de menschen zulke uitzinnige daden doet begaan, en hongerige magen hebben geene ooren,» zei de brave vrouw. Maar intusschen moesten vader en Coletta al het brood, dat in huis was, door het venster werpen, en daaraan alleen hadden wij te danken dat onze winkel, niet als zoovele andere, stuk werd geslagen.

* * *

Brrr ! Dat was een slechte tijd, en alle dagen werd hij slechter, zóo slecht, dat de armoede langs deuren en vensters in ons huis drong.

Edoch ! Dat men ons huis moest verkoopen, omdat het te veel berent was, baarde mij weinig verdriet. Dat mijne ouders hunne bakkerij moesten verlaten, tot genoegen der velen, die ons geld schuldig waren, dat was mij onverschillig; ik was nog zoo klein ! Ik zag bij deze gelegenheid alleen het genot van verhuizing te gemoet, en bekreunde mij weinig om het overige. Ik kon zelfs niet begrijpen, waarom moeder en Coletta zoo bitter stonden te weenen; waarom vader met het hoofd in den grond liep en geen woord sprak.

Maar als ik hoorde dat men u, mijn goede Jan, evenals het winkelgerief had verkocht, dan was de maat vol. O ! wat heeft mijn kinderhart dan geleden; men moest u uit mijn armpjes rukken, weet gij het nog, Jan ? Ook uw oogen stonden vol tranen. Hadden de menschen het gemerkt, zij hadden er om gelachen, want de menschen zijn zoo ongevoelig. Alleen de belofte van uw nieuwen meester, dat ik u alle dagen zou mogen bezoeken, heelden een weinig de wonde, die onze scheiding zoo diep had geslagen.

Ja, Jan, trouwe hond, méér dan eens hebt gij bewezen, dat onder uw zwarten pels een hart klopte, dat overliep van dankbaarheid en vriendschap.

Ik zou mij gelukkig achten u te kunnen toonen, dat er nog menschen zijn, die in dat opzicht voor geen hond moeten onderdoen. Maar helaas ! wij zien elkander nimmer meer !

Uit : « Het Suikeren Muisje. »

Ik was nauwelijks zeven jaar oud, toen, volgens mijn vader, ik het klaarste bewijs gaf, eenmaal de waardige opvolger te zullen worden van Baekelandt, den beruchten struikroover, die geheel West-Vlaanderen gedurende lange jaren, met vrees en afgrijzen vervulde.

St.-Niklaasdag was voorbij, de laatste generaals van koekenbrood, die in mijn vaders winkel onverkocht bleven, had ik met plezier mijn moeder in de melkpap zien verbrokkelen; en de spekulatiemannen, marsepeinschepen en suikere Napoleons hadden plaats gemaakt voor de roggen krentenbroodjes en de tarwen boterkoeken, die elf maanden van het jaar de eerste plaats in de vitrien innamen.

Alleen een suikeren muisje had geen koper gevonden en zat treurig zijn lot af te wachten tusschen de appeltaarten, die mijne goede moeder zaliger zoo smakelijk wist te maken.

Ik zeg « smakelijk », want tedientijde had men tevergeefs op heel de parochie van H. Kerst te Gent eene appeltaart gezocht met een voorkomen, als die, welke vóór ons venster lagen.

Onder het groote halfroond kaasglas scheen haar glanzige buik op te zwellen van wind en appelspijs, en alleen de moeders, die geen halven kluit in den zak hadden, konden den lust wederstaan er een of twee mede te nemen voor de lievelingen van thuis, hare kinderen.

* * *

Daar zat het met zijn pels van grijs geverfde suiker en zijn konijnstaartje van oranjeschil. Arm diertje ! Het had reeds een zijner witte anijsbolletjes verloren, en moest zich thans met één oog tevreden houden. Geen wonder dat het al mijn medelijden had verworven. Ha ! Ware ik twee centen rijk geweest, ik had moeder gesmeekt mij dat suikeren muisje af te staan tegen prijs van factuur, maar helaas ! waar aan die som geraakt

Elken morgen, vóór dat ik naar school ging, stond ik op mijne opeengeplaatste holleblokken, met gevaar mij de beenen te breken, vóór het venster van onzen winkel, en elken dag gevoelde ik meer en meer in mij den drift aangroeien om in het bezit te

komen van dat heerlijk suikeren muisje, het eenig voorwerp, waarop ik al mijne zinnen stelde.

* * *

Het was een Zaterdag avond, ik zal het nooit vergeten; mijne moeder had zuinigheidshalve in den winkel geen licht aangestoken, en de maan liet hare zilveren stralen bijna loodrecht nederdalen op de gezegende plaats, waar het suikeren muisje, vliegenvrij, onder het halfronde kaasglas zat.

Niemand in den winkel !

Mijn hart begon te kloppen; vader stond vóór zijnen oven, moeder was een halfhemdeken aan het strijken en Coletta, de meid, was bezig met het koperwerk te schuren.

Het oogenblik was gunstig !...

« Gustje, waar gaat gij naartoe ? »

« Moeder, ik ga nog een beetje bij Brondeels. » De Brondeels waren menschen, waar ik zoo goed als te huis was.

« Niet te lang weg blijven ! »

« Wees gerust, moeder. »

Ik liep in den winkel en wilde de deur uit. Eene geheimzinnige stem, de stem van den duivel waarschijnlijk, riep mij toe : « Het oogenblik is gunstig ! »

Ik bleef staan, zag angstvol naar de keukendeur, deed mijne blokken uit, en sloop zoo stil als eene kat achter de toonbank, klom zachtjes op den stoel en reikte met bevende hand naar het suikeren muisje.

Ik weet niet, lezer, of gij ooit hebt gestolen, maar wat ik weet, is, dat ik nooit angstiger stond heb beleefd, dan het oogenblik dat ik met de rechterhand het glas opnam en de linkerhand op het muisje liet vallen.

Eene rilling liep door al mijne leden. De keukendeur ging open, de stoel kantelde om, en ik viel met kaasglas, suikeren muis en appeltaarten tusschen het verhoog en de toonbank.

Daar stond... mijn vader !

Op het eerste oogenblik kon hij niet begrijpen wat er gebeurd was; maar toen mijne moeder met het licht in den winkel kwam, begreep hij alles. Hij hielp mij bij het kruis van mijne broek uit mijn akelingen toestand, terwijl hij riep : « Schelm ! deugniet ! Ha ! gij wildet stelen ! reeds lang hadt gij het op het suikeren muisje gemunt. Maar Onze Lieve Heer heeft u gestraft en hij heeft wel gedaan. »

En bij die welverdiende zedenles voegde hij een paar klinkende oorvegen als uitroepingsteekens.

Na eenig bedenken ging hij voort : « Wat ! gij durft stelen, maar, booswicht, gij weet dan niet dat Baekelandt ook zoo is begonnen, en later kapitein werd van eene rooversbende ? — Ik zie u reeds op weg naar de guillotien, en evenals Cartouche zult gij eenmaal op het schavot uw hoofd vóór uw voeten zien rollen ! In afwachting, zonder eten naar bed ! »

Ik huilde gelijk een varken dat gekeeld wordt, en liep, gevolgd door mijne moeder, naar de keuken.

Zij ook meende iets tot mijne vernedering uit te brengen, maar toen de goede vrouw zag hoe ik uit den neus bloedde en de buil bemerkte, die mijn voorhoofd ontsierde, kreeg haar medelijden weldra de bovenhand en terwijl zij mij naar de pomp leidde, vroeg ze mij bijna smeekend of ik het nimmermeer zou doen.

Er werd een dikke kluit op mijn voorhoofd gebonden, een natte doek gelegd op mijn blauw oog, een ijsskoude sleutel in mijnen hals gestoken en, verwonden als Don Quichotte na den strijd tegen den molen, trok ik huilend naar mijn bed.

Zoodra eene moeder eene kastijding moet toepassen, is zij reeds aan het beramen om die zooveel mogelijk te verzachten.

Nauwelijks was ik in bed, of moeder bracht mij een boterkoek; zij vreesde waarschijnlijk dat ik op vaderlijk bevel dien nacht van honger zou omkomen. Ik mocht er niemand van spreken.

Coletta, onze meid, wier de gebeurtenis ter oore was gekomen, stond met de tranen in de oogen.

Moeder had mij pas verlaten of Coletta kwam en haalde van onder haren voorschoot een dikken boterham met meelsuiker bestrooid. Ook dat mocht ik aan niemand zeggen.

Zij stak het nachtluchtje aan, en zou mij voor de duizendste maal het vertelseltje verhalen van een braaf kind en een stout kind, die respectievelijk naar den hemel en naar de hel gingen. Maar het was Zaterdag en Coletta moest voortdoen met haren kuisch.

Ik bleef dus alleen met mijne oneer gelijk Fernand in het derde bedrijf der « Favorite » en at, al weenende, mijn voorraad op tegen den hongersnood.

Langzamerhand sluimerde ik in, al mijmerend over de wisselvalligheden des levens.

Het nachtlichtje verduisterde en schoot nu en dan kleine stralen, vergezeld van een flauw gekletter, als wilde het vuurwerk maken in 't klein. Coletta had vergeten olie te gieten in het glazen.

De schaduwen op de muren werden meer en meer duister. Het onderroksken van Coletta, dat aan den kapstok hing, nam den vorm aan van een jongentje, dat aan de galg geknoopt was, de kandelaars, die op de schoorsteenplaat stonden, veranderden in twee gendarmen. Honderden suikermuiszens, met één oog en een konijnenstaartje van oranjeschil, zaten op het voeteinde van mijn bed, en bezagen mij als wilden zij mij opeten. Coletta hare legerstede, die rechtover de mijne stond, werd langzamerhand een schavot.

Ik had het zoo schrikkelijk benauwd dat het koude zweet mij langs alle kanten uitbrak; ik wilde om hulp roepen, maar een forsche hand greep mij bij de keel; het was de hand van den gendarm geworden kandelaar, en de andere gendarm bond mij de handen op den rug.

Al de suikermuisjes dansten van vreugde dat het bed daverde en volgden mij lachend en piepend naar het schavot. Heel het Spanjaardkasteel⁽¹²⁾ stond vol jonge en oude, kleine en groote menschen, een dof rumoer ging uit de menigte op. Daar is hij! Daar is de opvolger van Baekelandt!

Coletta, mijne goede Coletta, hielp mij op de trappen van het schavot. De beulsknechten bonden mij op de wiplank. Ik zag mijn hoofd reeds voor mijne voeten vallen. Daar reikte de beul zijne hand naar de klink... Pardaf.....

Een kreet ontsnapte mijne borst, en toen mijne moeder en Coletta naar boven kwamen geloopt met licht, vonden zij mij in 't midden der kamer op den grond liggen.

« Wat scheelt er, jongen? »

« Moeder, moeder! waar is mijn hoofd? »

Men legde mij in mijn bed en slechts 's anderendaags, bij het zien in den spiegel, kwam ik tot de overtuiging dat mijn hoofd nog op mijne schouders stond.

12) Op de grond van het Spanjaardskasteel, onder Keizer Karel gebouwd (thans wijk St. Macharius) hadden vroeger onthoofdingen plaats. (F.D.C.).

Folklore uit de Vlaamse Ardennen.

De Sage van de « Beste Beek », te Rozenaken.

In de uiterste Zuid-Westhoek der provincie Oost-Vlaanderen, midden de heerlijke en op sommige plaatsen nog wilde natuur der Vlaamse Ardennen ligt Rozenaken (Russeignies). In het noordelijk gedeelte van het grondgebied dezer gemeente, midden de bossen, borrelt er een bron op, de « Beste Beek » geheten. Deze plaats wordt nu nog regelmatig bezocht, omdat men aan het water een dubbele kracht toeschrijft, enerzijds de ogen te genezen, anderzijds het latere geluk der jonge geliefden te vestigen. Velen wassen zich dan ook aldaar de ogen, of dragen het water in een flesje mede. Aan deze bron is een mooie sage verbonden. Ik hoorde ze van één mijner leerlingen vertellen, die ze zelf van zijn oude grootvader vernomen had, Ik gaf hem de raad het tot een tekst te verwerken voor het leerlingenblad van het Koninklijk Atheneum te Ronse, wat hij intussen gedaan heeft.

Ziehier, hoe de sage luidt : « Midden de uitgestrekte wouden, die vroeger de ganse streek bedekten, stond een arme houthakkershut. Daar leefde armzalig een kleine familie, bestaande uit moeder, vader en dochter. Deze laatste was betoverend mooi, maar heel erg hovaardig, wat haar soms diep ongelukkig maakte. Op een mooie dag werd zij opgemerkt door een dame uit een naburige stad, die vermits ze kinderloos was gebleven, het meisje, met de toestemming der ouders, bij zich opnam. Nu begon voor de jonge Lisette een heel ander leven. Spoedig vergat ze de ouderlijke woning en weigerde zelfs haar ouders nog te bezoeken. Haar hooghartig karakter had haar lelijk beet. Dit duurde zo, tot ze verliefd werd. De jonge liefde, dat edel gevoel, verdreef alras de boze hovaardij. Meermaals bezocht ze nu, met haar verloofde, haar oud geworden ouders en omringde ze met tedere zorgen. Haar huwelijk was gelukkig, één schaduwzijde nochtans, de echtgenoten stierven zonder kinderen. Hun huis viel in puin, dat zich weldra met groen mos toedekte. Nochtans de goede fee, die het kwade gevoel uit het karakter van Lisette had doen verdwijnen voor de jonge, onschuldige liefde, deed op de plaats waar eens het huis der gelukkige echtgenoten stond, die liefdebron ontspruiten ».

JAN VAN ES.

Bondsleven.

ALGEMENE STATUTAIRE VERGADERING VAN DE BOND DER OOSTVLAAMSCHE FOLKLORISTEN.

op Zondag 9 November 1947.

in de leeszaal van het Stadsarchief, Abrahamstraat, 13, te Gent gehouden.

A g e n d a :

1. — Openingsrede door de Heer Fernand VAN ES, voorzitter van de Bond.
2. — Jaarverslag door de Heer Lodewijk VERLODT, secretaris.
3. — Verkiezing van vijf beheerders, in vervanging van de H.H. Julien BOES, Gabriël CELIS, Prosper LUYCKX, advocaat Jos. VERMEULEN en Lodewijk VERLODT, uittredend en herkiesbaar.
4. — Jaarverslag door de Heer Lodewijk HOSTE, penningmeester. Rekening 1946. Begroting 1948.
5. — Lezing door de Heer Advokaat Jos. VERMEULEN, Voorzitter van de Bestuurscommissie van het Museum voor Folklore: *De Gebuurtedekenijen te Gent* (hun geschiedenis en hun ontwikkeling).
6. — Rondvragen en Suggesties.

De vergadering wordt te 10 u. door de Heer Voorzitter Fernand VAN ES, voor open verklaard.

Hij geeft lezing van de verontschuldigungen van de volgende leden die door ziekte of beroepsverplichtingen weerhouden zijn de vergadering bij te wonen: Eerw. Heer Gabriël Celis, ondervoorzitter, Advokaat Antoon De Decker, schepen van de stad Gent, de H.H. Leon Defraeye, schepen van Deerlijk, Jules De Pue, ere-bestuurder der Posteries, Hector Gijselinck, vertegenwoordiger van V.T.B., Prosper Luyckx, beheerder en gemeenteraadslid, Lodewijk Lievevrouw-Coopman, letterkundige, Dr Henri Nowé, beheerder en Stadsarchivaris, Dr Edmond Tielemans, leraar, J. M. Van Belleghem, uit St Pieters-Woluwe, Dr Edmond Van Hauwaert, ere-inspecteur M. O. en gemeenteraadslid, Prof. Dr A.J.J. Vandevelde, hoogleraar en Oscar Verburgt, en spreekt daarna de volgende openingsrede uit:

GEACHTE MEDELEDEN,

Hartelijk welkom op onze algemene vergadering. Het is ons steeds een waar genoegen onze oude getrouwe leden, of beter gezegd: vrienden, weer te zien, om hier samen een paar gezellige uurtjes door te brengen, gewijd aan de belangen en werkzaamheden van onze dierbare bond.

Doch een grote familie als de onze heeft ongelukkig steeds afgestorven leden te betreuren en naar hen gaat dan ook onze eerste gedachte op deze vergadering. Ontvielen ons gedurende het verlopen jaar: De heer Louis Beirens (1866-1947), rustend onderwijzer aan de Antwerpse gemeentelijke scholen en laureaat in de prijskamp 1945, uitgeschreven door het Alfons De Cockfonds.

De heer Frans Coppejans, een der eerste leden van onze bond, lid van de Bestuurscommissie van het Folklore-museum en deken van het St.-Jorisgilde, overleden in de ouderdom van 80 jaar. De afgestorvene was ons zeer behulpzaam bij de inrichting van de folkloretentoonstellingen van 1927, 1928, 1929, waarbij hij steeds met vlijt en kennis van zake de oprichting van de stand der schuttersgilden bezorgde. Daar die tentoonstellingen aanleiding gaven tot de stichting van het Folklore-museum, mogen wij hem dus gerust onder de stichters ervan tellen. Wij brengen dan ook een speciale hulde aan zijn nagedachtenis.

Drie leden werden diep getroffen door het overlijden van hun echtgenoten: de heren Ernest De Pue, Frans De Coster en Dr Carel De Baive. Wij bieden hun nogmaals

onze innigste deelneming aan. Dat al deze afgestorvenen in vrede rusten. Ik vraag een ogenblik ingetogenheid om hun nagedachtenis te huldigen.

DAMES EN HEREN,

Alvorens het woord te verlenen aan onze sekretaris voor de lezing van het jaarverslag wil ik toch een punt uit vermeld verslag bij voorbaat aanraken. Uw bestuur heeft sedert de bevrijding zwaar te kampen gehad met financiële moeilijkheden, die zeker een gedeelte van zijn werkzaamheden belemmerd, ja, verlamd hebben. Ik wijs hier alleen op onze uitgaven. Tal van verhandelingen, waaronder verschillende geprimeerde in de prijskampen van het Alfons De Cockfonds, konden nog niet uitgegeven worden bij gebrek aan de nodige gelden. Gelet op de hoge drukkosten kunnen wij met moeite de uitgave van ons tijdschrift dekken, niettegenstaande de toelagen van Staat, Provincie en Stad. Dat is de reden waarom het illustratief gedeelte moest ingekrompen worden, ja, tot onze grote spijt bijna gans is weggefallen.

Daarom heeft uw bestuur besloten het bedrag van het lidmaatschap te verhogen en te brengen op 50 frank. Wij denken dat dit niet overdreven is, vooral als men de abonnementsprijzen van andere tijdschriften nagaat. Wij hopen dan ook dat onze leden zich die kleine opoffering zullen willen getroosten, want het gaat hier om het voortbestaan en de verdere bloei van de Bond.

Verder wil ik de leden nogmaals aansporen tot meer actieve medewerking aan onze voordrachten, aan de Oostvlaamse folkloristische Bibliografie, waarvan het verder verschijnen ook wegens plaatsgebrek in ons tijdschrift moest achterblijven, aan de oorlogsfolklore. Op dit laatste gebied valt nog veel te zanten vóór alles in de vergeethoek geraakt. Ook vraag ik hun nog meer belangstelling te betonen voor het Folklore-museum, dat toch ons troetelkind moet blijven. De geldmiddelen van de Museumcommissie laten haar slechts toe zeer geringe aankopen te doen en de vermeerdering en uitbreiding der verzamelingen hangt dus nog meest af van private schenkingen en daarvoor kunnen al de leden helpen met propaganda te maken voor het Museum en inlichtingen te verschaffen betreffende te verkrijgen voorwerpen en verzamelingen.

Na deze welkomstrede, met tal van goede wenken en vingerwijzingen, die door het talrijk opgekomen publiek warm werd toegejuicht, verleent de Voorzitter het woord aan de Heer L. Verlodt, die als volgt het jaarverslag voordraagt :

DAMES EN HEREN,

Toen wij het dienstjaar 1947 aanvingen zaten wij er financieel gesproken maar slecht voor en dit was begrijpelijk.

De stijgende kosten van het drukken van Oostvlaamsche Zanten, de oorlogsnaweën die zich nu scherper deden voelen, het wat lang uitblijven van zekere subsidies enz. hadden ons zó ver gebracht.

Gelukkiglijk zijn enige van onze oude getrouwe leden, op de hoogte van deze benarde toestand, spontaan geldelijk bijgesprongen en hebben zij er daadzakelijk aan mede geholpen om de dreigende onweerswolken te verwijderen.

Wij zijn hen daarvoor dan ook veel dank verschuldigd.

Uw bestuur heeft als *erelid* van de Bond benoemd de H.H. Prof. Dr Paul DE KEYSER, Jules DE MUYNCK, Prof. Dr Frans OLBRECHTS, Léon SPELTINCK, VAN DEN BOSSCHE-STEENHAUT, Raoul VAN TRAPPEN en Arch. Hippolyte DE SCHRIJVER.

De H.H. Prof. Dr Paul De Keyser en Fernand Van Es waren ten andere sinds jaren respectievelijk ere-voorzitter en ere-secretaris.

Deze inleiding hebben wij nodig geacht omdat wij het als plicht beschouwen U daarvan op de hoogte te stellen en vooral om U te laten deelnemen in de hulde die wij hier aan onze weldoeners brengen.

Ons ledental is door enige spijtige ontslagen wat geslonken, terwijl wij evenwel een zeker aantal nieuwe leden mochten inschrijven.

Mogen wij de aanwezigen verzoeken in hun midden wat propaganda voor de Bond te willen voeren? Zo zou het klein deficiet in leden spoedig goed gemaakt worden. Dank bij voorbaat.

Van Staat en Provincie ontvingen wij de subsidies voor de Bond. Voor het Museum werd de Staatstoelage nog niet uitbetaald, maar dit zal allicht eerstdaags gebeuren.

De Heer Julien Boes, de ijverige conservator van het Museum voor Folklore, die na de bevrijding, ten voorlopige titel, het ambt van penningmeester op zich nam, heeft uw bestuur verzocht in zijn vervanging, als dusdanig te voorzien. Hij verkeert namelijk in de totale onmogelijkheid de financiën van onze vereniging naar behoren te beheren, zijn menigvuldige ambtsbezigdheden en beslommeringen gaars zijn tijd innemend.

Wij danken de Heer Boes voor de goede hulp die hij ons gedurende meer dan twee jaren heeft verleend, vooral daar deze wel kwada jaren waren.

In Maart l.l. hebben wij de Heer Lodewijk Hoste, medebeheerder, als penningmeester van de Bond benoemd.

U kent allen de Heer Hoste en zult met ons akkoord gaan a's wij zeggen dat wij geen betere keuze konden doen. Wij drukken hier ook nog de hoop uit dat hij de functie van Minister van Financiën van onze vereniging lange jaren zal kunnen bekleden, want hij is de gewenste man daarvoor.

Oostvlaamsche Zanten verscheen zo regelmatig mogelijk en was zo goed verzorgd als voor de wereldbrand. Alleen de huidige hoge prijs van de clichés belet ons het tijdschrift degeïjk te illustreren. Als belangrijkste artikels verschenen o.m.:

Een Woordje Geschiedenis over de Gentsche Gebuuntedekenijen, door Drs Marcel Daem.

De Bergen van Gent, een toponymische Wandeling, door Prof. Dr Paul De Keyser.

De Gentsche Bergen, een folkloristisch gedicht, door Advokaat Jos. Vermeulen.

De Magie van de Volksprent, door Prof. Paul De Keyser.

Kerkpatronen, Bedevaartplaatsen en Devotieoorden in Vlaanderen, (VIe bijdrage) door Advokaat J. Vermeulen.

Schuld en Boete in de Volksballade van de « Twee Gezusters » door Paul G. Brewster en *Woord Vooraf* door Prof. Dr Paul De Keyser.

De ballade der « Twee Gezusters » bewerkt door Frans Rens.

De Heilige Gertrudis en de Knagers, door Eerw. Heer pastoor Joris Vandenbroucke.

Gent en zijn Verlichting door de Eeuwen heen, door Lode Hoste.

Tien vertelsels uit Kluisen en Sleidinge, door Georges De Keersmaker.

Folklore uit de Vlaamse Ardennen, door Jan Van Es, Lic. in Geschiedenis.

August Hendriks, Vlaams Toneelschrijver, herdacht, door Frans De Coster.

Algemeen Verslag over het jaar 1947, door Lodewijk Verlodt.

Daarbij tal van Zanten, Bibliographie, Boekbesprekingen, In Memoriam's, Personaliaz.

Door de steeds groeiende drukkosten moeten wij, noodgedwongen, de bijdrage, te rekenen van 1 Januari 1948, op fr. 50 brengen.

Laat mij echter toe er bij te voegen dat de van U gevergd som dan nog merkkelijk laag moet worden genoemd voor een verzorgd tijdschrift als Oostvlaamsche Zanten en vergeet niet dat wij ook de door ons georganiseerde voordrachten moeten financieren. Ik ben er van overtuigd dat onze leden de verlangde vermeerdering zullen betalen en ik zonder vrees de haakjes mag sluiten.

De Winterreeks 1946-47 van de Voordrachten gratis ingericht door de Bond, in samenwerking met de Bestuurscommissie van het Museum voor Folklore, ving op 1 December 1946 aan en wij hoorden achtereenvolgens:

1 December 1946: Heer Advokaat Jos. VERMEULEN, voorzitter van de Museumcommissie. *De Draak en zijn dichters*.

5 Januari 1947: Heer Lodewijk HOSTE, beheerder van de Bond: *Een Historisch-Folkloristisch praatje over Ekkergem*.

19 Januari: Heer Frans DE COSTER, ere-inspecteur van de Gentse Stadsscholen: *Vermaken der Gentse straatjeugd omstreeks 1870-1880*.

2 Februari: Heer Julien BOES, conservator van het Museum voor Folklore, *Volkskunde en Volkskunst, met lichtbeelden*.

2 Maart: Meijuffer Dr. Elisabeth DHANENS, van het Centraal Iconographisch Instituut voor Nationale Kunst: *Haard, Schouw en Schoorsteen in hun verschillende vormen in Vlaanderen*, met lichtbeelden.

16 Maart: Heer Jules PIETERS, gemeentesecretaris te Serskamp: *Oostvlaamsche Bedevaartvaantjes*, met tentoonstelling.

30 Maart: Heer Drs Frans VAN CUTSEM, lic. in Germ. Phil., assistent aan de Universiteit van Leuven: *Het feest van Krakelingen en Tonnekensbrand te Geeraardsbergen en de betekenis ervan*.

De Zomerserie 1947 gaf ons :

- 4 Mei 1947 : Heer Frans DE COSTER, ere-inspecteur der Gentse Stadsscholen : *August Hendrixx Vlaams toneelschrijver herdacht* (1864-1918).
- 18 Mei : Heer Julien BOES, conservator van het Museum voor Folklore : *Het Handpoppenspel*, met demonstratie door de Poppenkast van het Museum.
- 1 Juni : Heer Lod. LIEVEVROUW-COOPMAN, letterkundige : *Oude en Verouderde Spelen en Vermaken van het Gentse Volk*.
- 6 Juli : Heer Lodewijk HOSTE, penningmeester van de Bond : *Gent en haar verlichting door de eeuwen heen*.
- 3 Augustus : Heer Drs Marcel DAEM, lic. in Kunstgeschiedenis en Archaeologie : *Een onderzoek naar de oorsprong van de vroegere Mithremdultus in Sleidinge* (wijk Daasdonck).
- 31 Augustus : Heer Etienne DAEM-STAES : *Inleiding tot de psychologie van het Poppenspel*, met opvoering door de poppenkast « Beatrijs » van « De Historie van Boerken Aas ».
- 21 September : Drs Antonin VAN ELSLANDER, assistent aan de Gentse Universiteit en Griffier van de Rederijkerskamer « De Fonteyne » : *Jan Frans Willems als Hoofdman van de « Fonteyne »*.
- 9 November : Heer Advokaat Jos. VERMEULEN, voorzitter van de Bestuurscommissie van het Museum : *De Gebuurtegedenkenijen te Gent* (hun geschiedenis en ontwikkeling).

Dit brengt het aantal van de door ons gehouden Voordrachten, sinds de stichting van de afdeling « Volksconferenties », op 118. Zoals voorheen was de opkomst meer dan bevredigend.

De Dames en Heren voordrachtgevers worden hier nogmaals bedankt voor hun belangloze medewerking en dit in naam van de talrijke toehoorders en van de beide besturen.

Voor de Winterperiode 1947-48, die op 7 December e. k. aanvangt, werd reeds een voorlopig programma samengesteld :

Op 7 December 1947 : *De Sinte Geerten-Minne en het Sint-Jansgeleide* door Eerw. Heer Joris VANDENBROUCKE. Op 31 December : *Volksgeloof in de Letterkunde* door Prof. Dr Paul DE KEYSER. Op 6 Januari 1948 : *Gent en zijn lantaarnopstekers*, door Heer Lodewijk HOSTE. Op 25 Januari 1948 : *Toverij in West Vlaanderen*, door Heer Hervé STALPAERT. Op 8 Februari 1948 : *Een dag te Gent in de XVIe eeuw*, door Heer Julien BOES. Op 22 Februari 1948 : *De Wordingsgeschiedenis van het Nederlands en van de Frans-Nederlandse taalgrens*, door Dr Maurits GYSSELING. Op 6 Maart 1948 : *Sancties en Bidprentjes*, door Heer Jules PIETERS. Op 4 April 1948 : *De benaming Meetjesland*, door Dr Edmond TIELEMANS.

De Bond en het Museum werkten daadzakelijk mede aan de Tentoonstelling van Militaire Volksprenten die van 30 Maart tot 13 April 1947, door de « Gentsche Vereniging van Verzamelaars en Bibliofielen » in het Museum voor Sierkunst, te Gent, werd gehouden en een verdiend succes beleefde.

Ziet desaan gaande het flink gedocumenteerd artikel « De Magie van de Volksprent », door onze ere-voorzitter Prof. Dr Paul De Keyser in het nummer Maart-April 1947 nr 2 van Oostvlaamsche Zanten (blz. 25 tot 32, met gekleurde buitentekstplaat).

De Dienst van de Naschoolse Werken van het Ministerie van Openbaar Onderwijs en Volksovoeding bracht ons ter kennis dat de tegemoetkoming aan de Bond, voor het jaar 1947 verleend, op 1.750 fr. gebracht was.

Onze bibliotheek groeit nog gedurig aan en begint zo iets van belang te worden, maar bij gebrek aan fondsen is het ons niet mogelijk de beloofde catalogus te laten drukken. Het zal voor later zijn ! Voor de belangstellenden staat ons dubbel fichensysteem ter beschikking, in het Stadsarchief, Abrahamstraat, 13, te Gent.

Wij zijn gelukkig U te kunnen mededelen dat wij in verbinding zijn getreden met onze taalbroeders en stamgenoten uit Zuid-Afrika. Oostvlaamsche Zanten, de laatste twee jaargangen althans, alsook enige speciale uitgaven van de Bond werden hun reeds toegezonden. De Heer Dr A. J. Coetzee, van de Universiteit van Johannesburg en Voorzitter van « Die Genootskap vir Afrikaanse Volkskunde », beloofde ons een paar jaargangen van « Die Tydskrif vir Volkskunde en Volkstaal » dat om de drie maanden verschijnt en waarmede wij voortaan in uitwisseling zullen zijn. Met Heer Dr A. J. Coetzee hopen wij dat deze wisselwerking goede vruchten zal afwerpen.

Uw secretaris heeft enige losse nota's over de groei en de bloei van onze Bond en het Museum voor Folklore voor opname in bovenvermelde mededelingen opgestuurd.

Enige maanden geleden hadden wij aan de verschillende Maatschappijen ter bevordering der fotografie, te Gent gevestigd, een project van reglement voor foto-prijskamp, voor onderzoek en gebeurlijke op- of aanmerkingen, onderworpen. Het onderwerp was : *Gentse Folklore*. Buiten een paar opmerkingen van technische aard vanwege Heer Verhulst, de sympathieke voorzitter van «Lux Nova», hoorden wij niets van de aangesproken verenigingen.

Nu kregen wij echter het jaarverslag van bovenvermelde kring in handen en vernamen daaruit dat Lux Nova voor het jaar 1948 als 1° prijskamp voor de schaal «Lux Nova» «Beelden uit het Gentse Volksleven» uitschrijft.

Wij wensen hem geluk met dit initiatief en hopen dat onze vereniging, mits betaling, met enige der ingekomen fotos zal bedacht worden.

De provinciale Commissie voor Culturele aangelegenheden heeft aan al de gemeentebesturen van Oost-Vlaanderen twee vragenlijsten overgemaakt betreffende de Kermissen en de Uithangborden in de Provincie.

De tweede werd door onze zorgen en op voorstel van de Heer Advokaat Jos. Vermeulen, onze onder-voorzitter, samengesteld. Wij drukken hier de wens uit dat de volgens wij vernamen talrijk binnengekomen antwoorden, voor wat de tweede vraag althans betreft, ons zouden medegedeeld worden? Wij organiseerden immers sinds jaren het onderzoek naar folkloristische verschijnselen in ons Provincie. De door ons zorgen uitgegeven studies over Høevenbouw, het Stroodekkersbedrijf, de Tinnenpötgietterij, Kinderspelen en Liedjes in het Land van Dendermonde en onze tweejaarlijkse prijsvragen zijn daar een sprekend bewijs van.

Daarbij drukken wij de hoop uit dat onze Bond, in de Schoot van de Provinciale Commissie, door te minste een afgevaardigde b.v. onze voorzitter Heer Fernand Van Es, zou vertegenwoordigd zijn. Dit is maar billijk menen wij en dat zult U allen beamen.

Dit was nu, Dames en Heren, een bondig overzicht van het bondsleven gedurende het jaar 1947.»

De Heer Voorzitter wenst de Sekretaris geluk met zijn zaakrijk en goed geordend verslag en drukt de hoop uit hem nog lang zijn post te zien waarnemen.

Het derde punt aan de dagorde was de verkiezing van vijf Beheerders, in vervanging van de H.H. Julien BOES, Gabriël CELIS, Prosper LUYCKX, Advokaat Jos. VERMEULEN en Lodewijk VERLODT, uittredend en herkiesbaar.

Daar geen nieuwe kandidaten waten voorgedragen worden de uittredende beheerders, op voorstel van de Heer Frans De Coster, bij handgeklap herbenoemd.

Vierde punt. *Jaarverslag van de Penningmeester :*

De Heer Julien Boes, uittredend penningmeester, belet zijnde de zitting bij te wonen geeft de Heer Lodewijk Hoste lezing van de cijfers over 1946 hem door de Heer Boes overgemaakt :

Stand van Ontvangsten en Uitgaven voor 1946 :

Postcheckrekening	20.277.—	Achterstallige rek.	31.770.—
Bijdragen leden	4.480.—	Uitgave O. Z.	28.351.—
Toelage Provincie	10.000.—	Bibliotheek	4.880.—
Toelage Staat	7.500.—	Bureelkosten	1.166.—
Bijz. toelage Staat	6.750.—	Fotos en Voordrachten	4.809.—
		Verscheidene	920.—
	<hr/>		<hr/>
	49.007.—		71.896.—
verschil in mali	22.882.—		
	<hr/>		
	71.896.—		

Een som van fr. 23.651.32 werd geschonken door enkele steunleden die onbekend wensen te blijven, zodat er een batig slot van fr. 762.32.

Daarna deelt de Heer Penningmeester Hoste de begroting voor 1948 mede. Deze luidt als volgt :

Begroting voor het Dienstjaar 1948.

<i>Ontvangsten</i>		<i>Uitgaven</i>	
Overschot 1947 (P.C.)	1.000.—	Oostvlaamsche Zanten	27.500.—
Toelage Min. O. Onderwijs	7.500.—	Drukboeken	1.000.—
Bijzondere toelage d ^o	10.000.—	Alfons De Cockfonds	1.000.—
Toelage Provincie	5.000.—	Bureelkosten	1.500.—
Bijdrage ere, bescherm- en gewone leden	11.500.—	Onderhoud bibliotheek	3.000.—
Verkoop afz. nummers	500.—	Aankoop boeken	500.—
Onvoorzien	500.—	Onvoorzien	1.500.—
	36.000.—		36.000.—

De Heer Van Es dankt de Heer Hoste voor de klare wijze waarop hij de cijfers doet spreken en de huidige kastoestand en de toekomstvoorziening aantoot.

Daarop verleent hij het woord aan de feestredenaar, Heer Advokaat Jos. Vermeulen, schepen der Stad Gent en voorzitter van de Bestuurscommissie van het Museum voor Folklore, die een lezing houdt over :

DE GEBUURTEDEKENIJEN TE GENT.

Spreker wijst er op dat, om de geschiedenis van de Gentse gebuurten te schrijven, nog veel detailstudie moet worden gedaan. Hij wil dan alleenlijk, zich steunende vooral op het pionierswerk in deze reeds geleverd door Frans De Potter en Alfons Van Werveke, eenvoudig een «bijdrage» leveren tot het opmaken van de geschiedenis van deze voor Gent zulke interessante instelling.

De eerste positieve vermelding van een georganiseerde gebuurte dateert uit 1244 : de gebuurte van de Burgstraat. De traditie wil hebben dat Jacob Van Artevelde in 1338 de door de Franse suzerain afgeschafte gebuurten wederom in voege bracht en wel ten getalle van 250. Van het aantal gebuurten zijn we pas met enige zekerheid ingelicht van af het begin der XVIIe eeuw. Het aantal tot het begin der XIXe eeuw schommelt tussen 209 en 242 gebuurten. In de XVIIIe eeuw was de stad verdeeld in 19 kwartieren, die elk een aantal gebuurten — van 2 tot 15 — telden.

't Karakteristieke ervan was dat ze allemaal een klein gebied bestreken, dat nauwkeurig in de reglementen wordt afgepaald en er al de grote straten onderverdeeld waren in meer dan een gebuurte. De Brabantdam b.v. telt er zelfs vijf.

De rol of taak der gebuurten, met aan hun hoofd een deken, een baljuw en, van de XVIIe eeuw af, een dekenin, een erepost, is in twee wel te onderscheiden gedeelten onder te verdeelen.

Een eerste deel bestrijkt de doeleinden *die de gebuurten zich zelf hebben gesteld*. Zij beoogden vooral vrede onder de geburen te bevorderen, het beslechten van onderlinge geschillen, het bezorgen van de noden der gebuurte gaande zelfs tot het bouwen van bruggen en waterstegers, het vrijwaren van hun rechten, bezorgen van gemakelijkheden en wat in de reglementen steeds voorzien wordt : laatste liefdedaden bij overlijden.

Hij gaf ter illustratie kennis van een paar typische oude gebuurte-reglementen.

Het tweede deel bevat de plichten en taken *aan de gebuurten door de Stadsverheid opgelegd*. De Dekens waren, vooral in de XVIIe en XVIIIe eeuw, als 't ware onvergoede hulpscommissarissen van politie. Zó waren aan deken en gebuurten vaste taken opgelegd door de ordonnanties en reglementen bij 't hulp verlenen bij brand, het bewaren der veiligheid, de nachtrust, het onderhouden der waterlopen, der kalseiden, bezorgen van de reinheid der straten, ook het besproeien van de straten, het onderhouden van de straatverlichting en de straatnaamplaten, de politie op de gemakelijkheden en de goede zeden, de vreemdelingenpolitie, toezicht op de bedelaars en vagebonden, verdeling der inkwartiering van vreemde soldaten en zelfs het afleveren van paspoorten. Dit alles werd gestaafd met uittreksels uit documenten en stedelijk ordonnanties.

Deze flink gedocumenteerde lezing bekwam een welverdiend succes en de Voorzitter dankte spreker van harte voor zijn mededeling, tevens de hoop uitdrukkelijk hem zijn

studie over de Gentse Gebuurtedekenijen tot een goed einde te zien brengen. Hij maakte daarbij de lof van de onvermoeibare werker die Heer Advokaat Jos. Vermeulen is, die, niettegenstaande zijn zware officiële functies, nog de tijd vindt zich met dichtkunst, geschiedenis en vooral folklore, die hem misschien het dichtst bij het hart ligt, bezig te houden en dit op een meesterlijke manier.

Punt 6. *Rondvragen en Suggesties* :

Prof. Dr Paul De Keyser drukt de wens uit de Beheerraad te zien uitbreiden daar het in het vooruitzicht moet gesteld worden, volgens zijn mening, enige jonge elementen op te leiden.

De Heer Verlodt doet opmerken dat zulks een verandering aan de statuten zou voor gevolg hebben en dit enige officiële pleegvormen vergt.

Hij stelt voor de zaak aan de Beheerraad voor te leggen, alvorens ze in algemene vergadering te bespreken.

Na een woord van dank van wege de Voorzitter aan al de sprekers verklaart deze laatste de welge'ukte en succesvolle Algemene Vergadering te 12.30 u. als gesloten.

De Secretaris,
L. VERLODT.

IN MEMORIAM.

Frans Coppejans.

De Heer Frans Coppejans, kunstschilder, lid van de Bestuurscommissie van het Museum van Folklore, sinds vele jaren lid van de Bond, is op 22 Juli 1947, in de ouderdom van 80 jaar overleden. Hij was geboren te Gent op 21 November 1867.

De aflijvige bewees grote diensten bij het inrichten onzer tentoonstellingen en het in orde brengen van het Museum van Folklore. Hij was de geliefde deken — en de heroprichter — van het aloude wapengilde van Sint Joris.

Met hem verdwijnt een vriendelijk, gediensig en rechtschapen man, waaraan wij de beste herinnering zullen bewaren. Hij ruste in vrede.

L. V.

Inhoudstafel

Jaargang 1947.

	Blz.
<i>Daem (Marcel)</i> . — Een Woordje geschiedenis over de Gentsche Gebuurtedekenijen	1-3
<i>Keyser (P. De)</i> . — De Bergen van Gent	4-11
<i>Vermeulen (J.)</i> . — De Gentsche Bergen	11-20
<i>Keyser (P. De)</i> . — De Magie van de Volksprent	25-32
<i>V.</i> — De «Soldaterie» te Gent	32
<i>Vermeulen (J.)</i> . — Kerkpatronen, Bedevaartplaatsen en Devotieoorden in Vlaanderen (7 ^e bijdrage)	33-44
<i>Brewster (Paul G.)</i> . — Schuld en Boete in de Volksballade van de «Twee Gezusters»	49-58
<i>Rens (Fr.)</i> . — De ballade der «Twee Gezusters»	59-61
<i>Vanden Broucke (J.)</i> . — De H. Gertrudis en de Knagers	62-78
<i>Hoste (Lode)</i> . — Gent en zijn Verlichting door de Eeuwen heen	81-95
<i>De Coster (Fr.)</i> . — August Hendriks, Vlaams Tooneelschrijver, herdacht	109-151

ZANTEN :

D. S. — Gelegenheidspoëzie uit Waarschoot	78
Wat is de Liefde ? (Wetteren)	78
Volksrijmpje uit Balegem	79
Vijver (Ferdinand Van de). — «Afspannen» op St-Pietersdag	79
V. — Afdoende Remedie tegen Tandpijn	79
Weervoorspellers	79
Herberggebruiken	79
Keersmaecker (Georges De). — Tien Vertelsels uit Kluizen en Sleidinge	96-105
J. V. — Een Gentsche Sage. De Schat van d' Engelsche Nonnen	105
Es (J. Van). — Folklore uit de Vlaamse Ardennen. De Sage van de Kluisberg	106-108
Es (J. Van). — De Sage van de «Beste Beek» te Rozenaken	152

OORLOGSFOLKLORE :

Amerika : Miserika (L. D.)	48
De Grootste Leugenaar (F. V. Es)	48
Politieke Onze Vader (F. V. Es)	80
Wees Gegroet (F. V. Es)	80

BOEKBESPREKINGEN :

Vanden Broucke (J.). — Het Poppenspel in de Nederlanden. (P. D. K.)	45-46
Velde (A. J. J. Van De). — Petrus J. Van Bavegem, geneeskundige, en Pieter Van Baveghem, apotheker (F. V. Es)	46
O. Flanders (A.). — Van Sinte Brigida (De Iersche), Beschermster van Stal en Neerhof (J. V.)	46
Verdegem (R.). — Het Naembouck van 1562 (P. D. K.)	46-47

IN MEMORIAM :

Louis Beirens (J. V.)	24
Mevr. Ernest De Pue (J. V.)	24
Mevr. Frans De Coster	47
Mevr. C. De Baive	108
Frans Coppejans (L. V.)	159

BONDSLEVEN :

Algemeene Vergadering van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen op Zondag 9 November 1947. (L. Verlodt).	153
--	-----

VARIA :

Oostvlaamse Folkloristische Bibliografie (8 ^e Vervolg)	21-24
Museum voor Folklore	80

PERSONALIA :

Huwelijk van de heer Pr. De Moerloose met Mej. Lina De Keyser	48
---	----

ILLUSTRATIES :

Trommelaars van de Koninklijke Garde (buiten tekst)	
Tooneelschrijver August Hendriks, in 1891, met baret en lavallière	rechtover bl. 109
Aug. Hendriks op lateren leeftijd	rechtover bl. 120